

Jahaja, izvešil ponedeljek, včeraj jutraj. Uredništvo: ulica ... knjižnica ...
 ... 20. I. nadstropje. ...
 ... se ne sprejemajo, roko ...
 ... R. P. ...
 ... 3 mesece L ...
 ... 11-37.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v široki eni kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov um po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov um po L 2.—. Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2.—. Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica ...
 av. Franciška Asiškoga št. 20. L. nad. — Telefon uredništva in uprave 11-37.

Za trpljenjem vstajenje!

Slavimo praznik odrešenja — veliki praznik, praznik ljubezni in mira. Kakor v življenju, vesoljnem krščanskem svetu, tako so srca tudi našega vernega in pobožnega naroda danes polna plemenitih čustev in duše se vzpenjajo v nebesne višine v goreči zahvalni molitvi Previšnjemu, da je poslal na svet svojega Sina, da reši človeštvo in ga povzdigne iz temnih nižav kluševne usuzjenosti v višino luči krščanske prosvete. Kot verniki in sinovi cerkve božjega Odrešenika praznujemo veliko noč z blažimi čustvi, v lepi harmoniji duševnega razpoloženja in skladno z vesoljnim krščanskim svetom. Iz globin duš se vije veličnoba velepesem — Aleluja!

Da izvrši Odrešenik svoje poslanstvo, je moral pretrpeti najstrašnejše dušne in telesne muke; moral je na Golgoti in Kalvariji in slepoti in hudobiji človeška ga je v svoji zmoti pribila na križ. Odrešenik je moral umreti, da odreši človeštvo!

In res: velikemu petku je sledilo vstajenje, zmaga življenja nad smrtjo, zmaga pravice nad krivico! V tem je tolažba za naš narod; smrt in vstajenje Kristusa mu daje blažilo vero in ga učita: težak je tvoj današnji položaj; toda ne obupaj, marveč veruj! Trdna, neomajna boji tvoja vera, da pride — ker je božja Pravica večna in nepremagljiva — da mora priti tudi tibi dan vstajenja k boljšemu, pomlajenemu življenju, da mora priti zmaga tudi tvoje pravice nad krivico, nad neblago voljo! Ta nauk zgodovine odrešenja pred dvema tisočletji pomiruje in blaži našemu narodu trpka čustva, da more vsaj tega svetega dne pozabiti na bedni svoj položaj ter v duševni harmoniji in vzvišenem razpoloženju proslaviti veliko noč.

Ni pa samo naš narod v bednem položaju. Širok Evrope trpi človeštvo na strašnih posledicah velike svetovne vojne, ki se je sicer — kakor so govorili — vovejala za velike ideale, za odrešitev vseh zatiranih in preganjanj. Toda mogotci so, ko so krojili narodno novo usodo, pozabili na cilje vojne. Zato se danes življenje človeštva zvija v hudi krizi, ki ni nič drugega, nego stremljenje k novemu boljšemu življenju, borba za udeležitev velikih načel pravice, enakosti, svobode, in s tem za mir med narodi, ki naj omogoči složno sodelovanje za vsečloveške dobrine.

Vojna in povojna doba sta nam kazali življenje od njega slabih strani: moralno propast in gospodarsko razsulo. Tako je bil tudi naš narod pogreznjen, potlačen, ponižan. Malodušnezi menjajo celo, da je že blizu obupa, da izgubila vero, da bi se mu mogel položaj kdaj še spremeniti na bolje. V pomirjenju malodušnežev bodi povedano, da naše ljudstvo sicer z boljši občuti svoj sedanji položaj, da pa njegovo ozlobojenost se ni obupovanje, da je marveč neiztrajljiva njegova vera v vstajenje; da morajo stisniti tudi njemu boljši dnevi.

Toda vera sama ne zadostuje! Treba je, marveč tudi smotrnosti, neprestanega, nemurnega stremjenja in dela. Za taku delo pa je neogibni predpogoj ta, da smo na delu vsi: v slogi, medsebojnem miru in zaupanju in tisti bratski ljubezni po nauku Kristosovem. Če bomo složni, če bomo tvorili skladno in harmonično celoto v boju proti krivicam, ki tlačijo naš narod, bomo sila, ki nam pomore preko vseh ostrin in vrtin sedanjega časa. Razkrojeni in razdejani med seboj pa bomo le mehko testo, ki ga bodo zlohotni ljudje oblikovali po svoji volji in ki se neogibno potopi v neprijateljskem valovu.

Posebna naša inteligenca, ki je poklicana, da prednjači narodu, da mu je voditeljica, svetovalka, učiteljica in zaščitnica, naj se povzpne k vstajenju, k zavesti svoje naloge, k čustvu dolžnosti — naj se povzpne nad vsako razredno sebičnost k — idealizmu! Zaveda naj se, da izobraženost ne sme biti sredstvo za topi materializem, marveč pobuda k rešenju dolžnosti. Inteligenca naj se ne odmika od širokih plasti ljudstva, marveč naj išče najpogostejših in najtesnejših stikov z njim. Inteligenca naj se ne zagaja v skrajne, brezplodne individualizem, ali tisti črni nihilizem, ki vidi okoli sebe vse črno, vse slabo in gnilo in — brezupno! Inteligenca, ki bo razumela svojo nalogu, bo tudi ljudstvo rado sledilo, se bo pokorilo njenemu vodstvu, bo s hvaležnostjo sprejemalo njene nauke in navodila. S tako inteligenco na čelu bo naše ljudstvo trdno organizirano in usposobljeno za vsako borbo.

Tako bodi! Potem bo moglo naše ljudstvo iz tega največjega praznika vseh ponizanih in zatiranih črpati moč, da prenese vse nevolje sedanjega časa in ohrani vero v popolno zmago pravice nad krivico! Mišlj na to zmago bodi posvečen današnji veliki praznik krščanstva. Misli naj sledijo tudi dejanja in dejanjem bo sledila zmaga vsečloveških idej in pravice in svobode tudi v državi, ki ji je priključen bodomlek našega naroda! Blažina in božina vera v to zmago naj povzdigne našega duha, ko bomo danes slavili veliko noč poslanstva Kristosovega. Tudi sedanji težki čas naj ne bodo čas obupavanja! Sursum corda in Aleluja!

Herriotovi nasledniki

Vzroki ostavke francoske vlade — Kaj pravi francoski tisk o Herriotu? — Izredni kongres socializmov

PARIZ, 10. Ministrski svet je trajal do noči preko polnoči. Pri večini je vladalo naziranje, da vladi iz večeršnjega nejasnega izida glasovanja v senatu ni treba izvajati posledic, ampak da naj pod ministrski predsednik na današnji seji senata izjavo o finančni politiki vlade.

Danes popoldne je imel ministrski predsednik Herriot v smislu tega sklepa pred senatom dolg govor, v katerem je pojasnjeval in utemeljeval svojo finančno politiko. Na seji je vladala velika napetost, vendar pa je bila situacija popolnoma nejasna. Ko je Herriot stavil vprašanje zaupnice, se je že zdelo, da je večina na njegovi strani. Tem večje pa je bilo presenečenje, ko je predsednik senata naznanil izid glasovanja. Za zaupnico vladi je glasovalo namreč samo 132 senatorjev, proti pa 156. Med burnim ploskanjem desnice je bila nato seja zaključena.

Takoj po seji se je sestel ministrski svet k izredni seji. Vlada je sklenila podati kolektivno ostavko. Zvečer so se ministri zbrali v zunanjem ministrstvu, da sestavijo demisijsko pismo na predsednika republike.

PARIZ, 10. Vlada je podala ostavko. PARIZ, 11. Ministrski predsednik Herriot je predložil predsedniku republike Doumergue-u ostavko ter mu izrazil hvajložnost vladnih članov za naklonenost, ki jo je izkazoval vladi za časa njenega poslovanja. Predsednik republike Doumergue se je zahvalil Herriotu in njegovim sodelavnikom za njihovo patriotsko delovanje ter prosil ministre, da vršijo tekoče posle do imenovanja nove vlade.

PARIZ, 11. «Matin» piše: Ostavka Herriotove vlade kaže, da je treba sestaviti novo vlado široke republikanske koncentracije. Nova vlada bi morala takoj predložiti zbornici v odobritev neobhodne finančne ukrepe in v ratifikacijo uvedbo enomenskega volilnega okrožja, čigar vzpostavitev je že odobril senat. Kakor pravi «Matin», hoče predsednik republike čimprej rešiti krizo. Po posvetovanju s predsednikom zbornice bo poklical Doumergue k sebi politika, kateremu bo poveril sestavo nove vlade. «Matin» je mnenja, da se bo predsednik Doumergue obrnil najprej na Painlevéja. Vendar pa ta ne bo sprejel mandata za sestavo vlade, kajti njegovi prijatelji zastopajo stališče, da mora v sedanjem trenutku brezpogojno obdržati mesto zborničnega predsednika. Imenovani list dostavlja, da sta guverner Alžirije Briand in sedanji finančni minister De Monzie najbolj imenovana kandidata za mesto ministrskega predsednika.

«L'Echo de Paris» piše, da so bili za-

stopniki socialistične stranke brzojavno sklicani na izredni kongres, da se končno veljavno reši vprašanje glede morebitnega sodelovanja socialistov pri vladi.

«L'Ere Nouvelle» pravi: Padec Herriotove vlade nas ni v nobenem oziru iznenadil, kajti vlada je dobila že pred časom smrtni udarec. List zatrjuje, da bo Herriotov program še nadalje živel in nova vlada ga bo skušala v vsem obsegu uresničiti.

Glasom lista «Gambus» pozdravlja večina francoskega ljudstva Herriotov padec, kajti Herriotova politika je bila eksperiment, ki je vodil v propast francosko državo.

Francosko vznemirjenje radi Hindenburgove kandidature

Protikrepi zavetnikov v slučaju Hindenburgove izvolitve za nemškega državnega predsednika

PARIZ, 11. Tu je zavladalo radi Hindenburgove kandidature veliko vznemirjenje in to tembolj, ker kažejo vse zunanje okoliščine, da kandidira Hindenburg pri ožji volitvi za državnega predsednika s soglasjem prejšnjega cesarja in na nagovarjanje bivšega prestolonaslednika in njegovih zaupnikov. Presojajoč nastali položaj francoske levitarske in tudi desničarske stranke nikakor ne pričrivajo, da bi izvolitev Hindenburga, ki volja kot stebel Hohenzollernov, brezovomno komplicirala mednarodno situacijo in imela naravnost usodepolne posledice.

Francija bi videla v izvolitvi tega proslulega predstavnika militaristične in imperialistične Nemčije resno ogrožanje evropskega mira in nobena francoska vlada se ne bi obotavljala ukreniti potrebne ukrepe v odgovor na Hindenburgovo izvolitev. Nadajevanje zasebde Porurja in koelnške come se ima smatrati že danes kot eden izmed neobhodno potrebnih in previdnih ukrepov proti nemškemu imperializmu, ki zopet dviga glavo onstran Rena. Kakor zatrjujejo politični krogi, bo stopila francoska vlada v najkrajšem času z ostalimi zavezniškimi vladami v pregovore glede posledic, ki bi jih utegnili poroditi Hindenburgova izvolitev za zavezniške države. Obenem se bodo zavezniški posvetovali o preteči nevarnosti, da bi skušal za državnega predsednika izvoljeni Hindenburg vzpostaviti monarhijo v Nemčiji. Včerajšnji «Temps» piše, da je sklepanje garancijskega pakta, ki naj osigura v Evropi mir, a sedanjo nemško vlado nemogoče, radi česar se mora vprašanje pakta že sedaj smatrati za pokopano.

vadno dela načrte čisto na tihem in potem stopi na dan z njimi popolnoma nepričakovano in jih prične takoj izvajati. Verjetno pa je, da bo obnovljena ministrstva za poljedelstvo, ker so to zahtevali nekateri fašistovski poslanci pri zadnji razpravi o proračunu ministrstva za narodno gospodarstvo in sicer z ozirom na veliko važnost poljedelstva za gospodarsko neodvisnost Italije.

«Corriere della Sera» zaplenjen

MILAN, 11. Popoldanska izdaja dnevnika «Corriere della Sera» je bila zaplenjena radi političnega članka «Gli albigesi». List je pozneje izšel v novi izdaji brez tega članka.

Amundsenov polet na severni tečaj

TROMSØE (Norvegija), 11. V četrtek ob 5. uri jutraj je zapustil Amundsen tukajšnje pristanišče, da se poda na severni pol. Ekspedicija se vrši na ladjah «Fram» in «Hobly», ki bosta pluli proti severnemu tečaju v smeri otočja Spitzbergen, dokler jim ne bo led zaprl pot. Od tu dalje se bo vršila ekspedicija potom letal, ki so spravljena v zalogi na ladjah «Hobly». Ekspedicije se udeležijo 21 moških, med temi polkovniki Rømer Larsen, Dietrichson, Omdahl in Høgen razen Amundsen. Poleg teh je na ladjah 42 mornarjev.

Polkovnik Rømer ima s seboj črnega mačka, Dietrichson opico. Oba imata še vsak po eno notrvalno zastavo, ki sta ju okrasila z vezeno njuni soprogji. Ako se ekspedicija posreči, bosta zasedila ti dve zastavi na severnem tečaju.

Pred odhodom se je nabralo na pomolu veliko število ljudstva, ki je pozdravljalo drzne rojake. Na pozdrav je Amundsen odgovoril z naslednjimi besedami: Jaz in moji tovariši ne moremo obljubiti, da prispejemo na tečaj; a storili bomo vse, kar bo v naši moči.

Nemško-romunski spor

Predlog za angleško razsodišče

BUKAREST, 11. Romunska vlada je prejela nov nemški predlog v svrhu rešitve nemško-romunskega spora glede zavoda «Banka Generale». Spor naj bi se rešil potom razsodišča. V političnih krogih se zatrjuje, da je Anglija pripravljena v tem slučaju prevzeti razsodišče, svetovna bo romunska vlada, da sprejme nemški predlog. Temu romunska vlada nikakor ne nasprotuje; predlaga pa, da sme angleško razsodišče dobiti le vsilno znežena, ki ga mora plačati Nemčija.

16 hiš zgorelo

4 milijone škode

BERGEN, 11. Tu je uničil požar 16 hiš. Škoda znaša 4 milijone kron. Do sedaj ni bila naznanjena nobena človeška žrtev.

Pismo iz Jugoslavije

LJUBLJANA, dne 10. 4.

V politični situaciji je nastopilo skoraj popolno zatijše. Zato pa so tem bolj oživele komentarji časopisov. In naravno. Strani lista morajo biti polni in če ni dogodkov, potem morajo napolniti strani komentarji k dogodkom. Po strankarski pripadnosti listov so seveda tudi barvni komentarji listov.

Opozicijski listi pišejo zlasti mnogo o bodoči koncentracijski vladi, za katero da je tudi kralj. Kakor je koncentracijska vlada lepa reč, vendar pa mislim, da niso vzroki, vsled katerih odklanja «Samouprava», glavni organ radikalov, koncentracijsko vlado. «Samouprava» namreč pravi, da je koncentracijska vlada umestna le tedaj, kadar je zunanje politični položaj države v nevarnosti. Tedaj je treba s popolno enodušnostjo vsega naroda odkloniti nevarnosti od zunaj. Enodušnost naroda je tedaj treba manifestirati s koncentracijsko vlado, v kateri so zastopane vse stranke. Danes pa je zunanje politični položaj normalen in zato ni za koncentracijsko vlado potrebe. Treba pomisliti, da koncentracijska vlada silno otežkuje delo, ker je moglo vsak sklep le po doseženem sporazumu vseh strank. Kadar gre le za zunanje politična vprašanja, tak sklep ni težaven, ker je pač ves narod napram tujcu v enotni fronti. V notranje političnih vprašanjih pa je stvar čisto druga.

Zato odklanja «Samouprava» koncentracijsko vlado in se izreka za koalicijsko. S koalicijsko vlado, to je z vlado radičevcev in radikalov, bi bilo doseženo ravno to, kar se namerja s koncentracijsko vlado, to je ureditev hrvatsko-srbskega vprašanja. Koalicijska vlada pa je poleg tega tehnično neprimerno lažje delujoča. Treba je doseči sporazum le med dvema strankama in vse gre potem gladko. Taka vlada bi bila danes zelo popularna, ker ves narod z veseljem pozdravlja preokret, ki je nastal v notranji politiki. Zato je koalicijska vlada mogoča, koncentracijska pa popolnoma izključena.

K tem izvajanjem «Samouprave» bi pripomnil še sedeče: Popolnoma napačno je mišljenje, da je radikalna stranka buržujška stranka. Sila stranke je v srbskem selu in radikalna politika se vedno ozira na potrebe kmeta. Zadnjič ste poročali v vašem listu o zakonskem načrtu glede kmetijskih kreditov, ki ga je izdelala sedanja vlada. V programu pa je še cela vrsta zakonov, ki jih misli skleniti radikalna stranka v korist kmeta. Res je sicer, da niso vsi ti zakoni v vsakem oziru popolni, in res je, da bi zemljoradniki sestavili čisto druge zakone, toda kljub temu je dejstvo, da se zaveda radikalna stranka, da je njena sila od kmeta in da zato tudi temu primeru uravnava svojo politiko, ki je seljačka.

Omenjam ta moment, ker je važna za pogajanja z radičevci. Ti so predvsem seljačka stranka in se morejo zato najlažje sporazumeti z drugo seljačko stranko. V seljačkem programu so radičevci celo bolj sorodni radikalom ko zemljoradnikom, ki so neprimerno bolj ekstremni. Radičevci na primer zelo strogo zagovarjajo lastniško pravico kmeta do zemlje, dočim so zemljoradniki za tako pretirano zadržanost, da bi bila vsa država ena sama velika zadruha in kmet dejansko le najemnik in ne lastnik svoje zemlje. Pavel Radič je to razliko v naziranju v svojem senzacionalnem govoru zelo poudaril in v tem je tudi eden glavnih vzrokov, da je bila do sedaj vsaka kolaboracija med radičevci in zemljoradniki nemogoča.

DNEVNE VESTI

Srečne velikonočne praznike voščita rojakom

Uredništvo in uprava «Edinosti»

— Radi velikonočnih praznikov v torek naš list ne izide. Prihodnja številka izide torej v sredo ob navadni uri.

Brezpravni

V neki občini v Istri pašuje sedaj občinski komisar, ki ne pozna nobene obzirnosti napram ljudstvu. Ko je prišla k njemu deputacija z neko prošnjo, ji je g. komisar zabruvil: «Nimate nikake pravice do kakih zahtev. Vi morate ostati doma, kopati zemljo in plačevati. V svojem hrvatskem jeziku morete govoriti med seboj v svoji hiši, ker vi ste zadnji, ki se govorite ta jeziki. Naše sofe delajo na to, da vaši otroci postanejo Italijani! Tu je Italija, a kdor je Hrvat, nima tu nikake pravice! Italija je prišla semkaj. Če bi pa kdaj morala oditi od tu, vedite, da pred svojim odhodom pobijemo vse Hrvate. To vam bodi povedano prvi in zadnjičkrat, ne držite se več k meni! Marš ven! In da vas ne vidim več!...»

Človeku zastaja sapa, ker ne more verjeti. Odkrit pa je ta komisar. Činijo nam govori brezpravni ste!

V problem tednu so bili v Matem Ložnju nalepili dvojezični lepki finančnega ministrstva v Rimu, s katerimi se vabijo mladenci, ki bi hoteli vstopiti v finančno službo. Ti dvojezični lepki so tako razjarili tamošnje itali-

Se eno stvar je treba upoštevati. Valed volilnih uspehov so bili radičevci vedno na stališču, da sme zastopati narod le najmočnejša stranka. Zato so smatrali sebe kot edine resnične predstavitelje hrvatskega naroda. Logično so morali vsled tega priznati tudi radikalom, da so samo oni pravi zastopniki srbskega naroda. Če se torej odločijo radičevci za sporazum s Srbji, potem se morajo odločiti za pogajanja z radikali.

In zato se danes z radikali tudi pogajajo. Jasno je, da se vodijo ta pogajanja zelo previdno in da imajo zaenkrat samo še informativen značaj. Radičevci se boje, da bi jih radičali prevarili, in nasprotno se boje radikali, da ni preorientacija radičevcev iskrena. Brez vsega dvoma je jasno, da bi tako radičevci ko radikali prišli v silno neroden položaj, če bi bili eden od drugega prevarjeni. Sporazuma pa ne bodo sklepali niti eni ne drugi zato, da bi škodovali svoji stranki. O tem je pač vsaka beseda odveč. Da je treba pogajanja v začetku voditi le v svrhu informacij, je enako jasno. Presliko je bilo nasprotje, da bi mogli priti takoj do konkretnih predlogov. Toda iz informacij zrastejo sami od sebe konkretni predlogi in čas bo storil svoje.

Zato je le prerazumljivo, če Pašić odlašaja z rekonstrukcijo vlade. Negotovost položaja je vedno podnet k sporazumu, dočim bi mogla izvršena rekonstrukcija pomeniti tudi izvršeno dejstvo. Kljub vsemu odlašanju pa je dal Pašić dogodkom gotovo smer in vsa pogajanja, vse kombinacije se vrše v smeri sporazuma radičevcev z radikali.

Kar se govori o pogajanjih med radikali in frankovci, nima mnogo pomena. Treba je pomisliti, da so frankovci na Hrvatskem silno slabotni in da nimajo prav nobenega upanja, da bi si opomogli. Je to stranka, ki je od naroda že davno odsojena in ki nima nobenih pogojev, da se dvigne. Vse njeno krčenje ji ne more pomagati, ker imajo radičevci neprimerno boljše kričaje. Zato ni misliti, da bi radikali resno paktilirali s to stranko. Toda prav jim pridejo. Z njimi skušajo pritiskati na radičevce, da bi čim bolj popustili in dejansko bodo tudi radičevci vsled frankovcev lažje popustili. Zakaj frankovci, ki sedaj sami paktilirajo z radikali, ne bodo mogli potem dosti kričati, če bodo radičevci in ljudstvo spoznalo, da izvrša vsa jeza frankovcev le od tega, ker niso sami mogli priti na vlado.

Poleg frankovcev bi mogli postati radičevcem nevarni edino hrvatski klerikalci. Ti se tudi v resnici pripravljajo na atako proti HSS in njih voditelj Stjepan Barić je dejal v svojem govoru, da hrvatski narod še ni doživel take kapitulacije, kakršno je zagrešil Radič. Hrvatski klerikalci se torej mislijo postaviti v vlogo samohrvatov, kakor so njih slovenski kolegi že v vlogi klerikalci v tej vlogi več sreče, pa je drugo samoslovenec. Če bodo imei hrvatski vprašanje, ker so razmere na Hrvatskem temeljito drugačne ko v Sloveniji.

Iz vsega tega sledi, da se radičevci zaradi političnih razmer na Hrvatskem nimajo bati pogajanj z radikali, samo če obojni mislijo iskreno.

In v tem stadiju je danes položaj. Pašić je dokazal, da ni nobene rešitve, če ni v njegovo aktivno sodelovanje radikalna stranka. To so mu radičevci že priznali. In sedaj Pašić drži dvoje želez v ognju. Če mu radičevci ne popuste, potem ima v koalicijsko s samostojnimi demokrati, s katerimi ima v skupščini sigurno večino. Če mu pa sam demok. ne bodo sledili brezpogojno, potem je tu grožnja z Radičem. Položaj radikalne stranke pa s tem raste in koncesije radičevcev morajo postati večje. Ko pa postanejo tako velike, da bo Pašić zadovoljen, tedaj pa bo Pašić sklenil sporazum s Hrvati in dovršil najtežje delo.

Pašić bo tedaj položil zadnji državniški izpit z odliko.

R. S.

janske prenapetosti, da so jih potrgali z zidov brez ozira na dejstvo, da jih je dala nalepiti italijanska osrednja oblast! Kakor da bi mogla hrvatske besede — zrušiti Italijo. Potem so šli celo — v imenu užaljenega meščanstva — protestirati k podprefektu proti tistim dvojezičnim lepakom. Kaj jim je ta odgovoril, ne vemo. Zdi se pa, da jih ta odgovor ni zadovoljil, ker so takoj na to odposlali protestno brzojavco v Rim — tajniku fašistovske stranke g. Farinaccijsu!

Puljski list «Azione» je pisal, da je ta dogodek neodpušljiv. Ministrstvo v Rimu da bi moralo vendar vedeti, da je ta občina izključno italijanska. Pozivajo vlado, naj spoštuje te dežele, ker da so take igre z dvojezičnimi lepki — zelo nevarne (!) za obmoje pokrajino, kakršna je Istria, «po kateri se vedno cedijo aline našim osedom in zavezniškim kom!»

Ali je možno resno govoriti s ljudmi, ki vijo dijo nevarnosti za državo v nedolžnih dvojezičnih lepkih in ki vidijo jamstvo za varnost države v brezpravnosti večine prebivalstva v deželi. Toliko pa bodi vendar rečeno: če v Malem Ložnju ni Hrvatov, ne bo nikdo čital tistih hrvatskih besed in zato ne morejo biti nevarne. Če so pa tam tudi Hrvati, so pa lepki potrebni in upravičeni za namene oblasti. Tako mora soditi pameten in trezen človek. Drugače, seveda, ljudje, ki so zapadli imperijalističnemu estletstvu. Njihovo geslo je: Slovan v Istri bodi brezpravni! Zato pa nam mora vse tisto besedičenje o «convivenza» zveneti le kot krvava ironija.

Opozorilo evakuirancem od Italijanskih čet ter prebivalstvu krajev, zasedenih od Italijanskih čet za časa svetovne vojne

Financijska intendantura je poslala zadnje čase govori, da morajo prijaviti še enkrat svoje vojne škodo kot vojne davke do 24. aprila, tudi oni oškodovanci, ki so bili ali evakuirani od Italijanskih čet kot na pr. v Žagi, Spenici, Logu, Čezotnem, Trnovem, Drežnici, Libušem in t. dr. ali pa so ostali v svojih domačih krajih kot na pr. v Kobaridu, Livku, celom kobarškem kotu in drugod, to je v krajih, ves čas zasedenih od Italijanskih čet, tako da je izključeno, da bi poškodbe, povzročene po Italijanskem vojaštvu, mogle iti na rovaš avstrijskih vojaških oddelkov. Tudi ob priliki umika pri Kobaridu pa od razpada Avstrije ni moglo po večini slučajev avstrijsko vojaštvo izvesti vojnih davkov, ker je šlo skozi te kraje kot naga vihra.

V vseh takih slučajih, kjer je očitno, da škoda ni bila povzročena po avstrijskem, ampak po Italijanskem vojaštvu, naj tozadevni posameznik po nasvetu samega finančnega intendanta v Trstu pošlje vlogo na finančno intendanturo, kjer naj izjavi, nanašajoč se in navajajoč št. dotičnega poziva intendantura za novo prijavo, da škoda ni bila povzročena po avstrijskem vojaštvu, ker ga tamkaj med vojno sploh ni bilo oziroma da je bila škoda že napravljena, ko so Avstriji leta 1917. po kobarškem porazu tja prišli. Te vloge naj priloži podobno potrdilo svojega županstva in intendantura je s tem zadovoljna ter stranka rešena svoje dolžnosti prijave. Pošlje naj se ta vloga na tak način potom županstva, da ima stranka vedno v rokah dokaz o odpošiljati vloge.

In tudi ti Brut!

Pišajo nam: In tudi ti Brut! Tako je vzkliknil Julij Cezar, ko je med svojimi morilci ugledal tudi svojega ljubljence Junia Bruta. Tako lahko vzklikne tudi naš škof mons. Sedej, ko vidi med svojimi največjimi nasprotniki Francesca Castelliza, sedaj od rimske kurije radi rovanja proti njemu suspendiranega monsinjora. Francesco Castelliz je otrok goriskega mesta; oče mu je bil iz Kranjske, mati pa Tolminka — puro sangue. Že tedaj je znal spletakariti. Navesti bi se dal lahko zlasti en slučaj iz leta 1881. Že v semenišču je vžival razne privilegije; imel je posebno sobo; od zunaj, t. j. od svojih roditeljev, je dobival lahko jedi in pijačo, kar drugemu ni bilo dovoljeno. Ko je bil v četrtem letu bogoslovja, ga je tedaj rektor dr. Gabrijevič postavil za prvega prefekta; čeprav je bilo več drugih sposobnejših nego on. Pri nadškofu Zornu je plaval v milostih. Takoj po dovršenem bogoslovju je bil na uršulinskih št. nastavljen za kateheta, a kmalu potem je postal katehet na ženskem učilišču. A posebno ga je pa odlikoval in poviševal sedanjí nadškof. Po odstopu dr. Gabrijeviča ga je imenoval za rektorja centralnega semenišča, katero mesto je navadno zasedal kak profesor bogoslovja, Castelliz ni bil nikdar v dušnem pastirstvu, ni bil dr. sv. pisma; vedno je potoval samo na srednjih šolah, a sedaj je imel pa opraviti z bogoslovci. Zato tudi njegovo delovanje kakor rektor ni bilo nikakor plodonosno. Po raznih časopisih se je večkrat čitalo o pritožbah proti njemu kakor rektorju. — Sedanjí nadškof ga je imenoval za častnega kanonika goriskega metropolitanskega kapljaja, s katero častjo je prejel pravico nositi ob prilikah škofjovskega mitra. — Da, še več. Ko je leta 1910, tedanjí tržaškopiskopi škof dr. Nagl odšel na Dunaj, je bil Castelliz resen kandidat za tržaško škofjovsko stolico in nadškof je hotel po vsej sili, da Castelliz zasede izpraznjeno stolico. Njegovo imenovanje je bilo že razglašeno v duhovnem glasilu »Correspondenzblatt für den kath. Clerus« in v »Calender für den kath. Clerus« za 1911. je bil že označen kakor 84. tržaški škof, a cesar ga še ni imenoval. Kdo je dal to o omenjeni glasilu? Pravijo, da sam Castelliz, oz. kak intimes njegov prijatelj. — A tu je posegla vmes nevidna roka. V »Slov. Narod« je bil objavljen dopis, v katerem se je žugalo z objavo nekaj pisem, ki izidejo kakor slavnostna brošura na dan posvečenja mons. Castelliza za tržaškega škofa. In to žuganje je pokopalo njegovo kandidato. Tudi po odhodu iz Trsta mons. Bortolmasija za tope strašili s kandidato Fr. Castelliza, a zopet menda izhajalo iz gotovih grogov.

Tako torej povračuje mons. Castelliz svojemu velikemu dobrotniku, sedanjemu gorškemu nadškofu, da ruje proti njemu, da ga toži sv. Stolic. Morda misli v svoji megalomaniji, da bi po odstopu mons. Sedeja sam zasedel gorško nadškofjovsko stolico!

Jugoslovenski dijaki v Trstu

Včeraj, 11. t. m. ob 9.40 je prispelo v naše mesto 24 dijakov in dijakin trževske akademije v Zemunu pri Beogradu. Spremljajo jih profesor matematike Svetozar Radošević, profesor zemljepisja Ivan Dorčić in dve gospe. Po prispitju sprejemu s strani jugoslovenskega konzulata so odložili gostje svoje prtljage in se podali na ogledovanje mesta. Trudni niso bili, ker so nogo prespali v Postojni, kjer so si tudi ogledali »diko našega Krasa« — postojnsko jamo.

Zanimale so jih razne banke, kakor Ljubljanska in Zivnostenska ter pravoslavna cerkev. G. Frosen je bil toliko ljubozen, da jim je razkazal »Terzestee«. Od tam so nadaljevali ogledovanje ob morju ter si ogledali površno tudi luko. Ko se povrnejo čez osem dni, si bodo pač temeljiteje ogledali našo luko, brodogradilišče in Miramar. Obenem bodo slavili veličonoč v pravoslavni cerkvi. Odpotovali so popoldne ob 2.20 v Benetke, kjer se zadržijo en dan; v Milano se zadržijo tri dni in v Genovi en dan.

Posebno je zanimiv njih izlet zvečer, ko so si sami priborili potrebna sredstva za to važno strokovno ogledovanje. Na zabavi, ki jo je dalo njih Udrženje, je palo 24 Din. zemunska občina je priložila 2000 Din. in razne banke so tudi pomagale, tako da potujejo diskrétno. Gospodje profesorji pa so lahko zadovoljni s svojo olikano in disciplinirano skupino.

Sv. Križ pri Trstu. V nedeljo, 7. t. m. se je vršil pri nas občni zbor krajevne organizacije polit. društva »Edinosti«, ki je zelo dobro uspel. Udeležba je bila številna. Udeležilo se je tudi mnogo še neveljanih domačinov, kateri so pa kaj prej volitvijo novega podpredseda na novo pristopili, zavedajoč se važnosti organizacije našega naroda, ki hoče ohraniti in vnaprej svoje kulturne posebnosti ter svojo narodno samozavest.

Zelo bodrilno so vplivala izvajanja politična. tajnika g. Gabrijeviča, ki je ob tej priliki pohitel med nas, da nam pomeni pomen našega dela ter ašernemo vlogo v svoje ljubezen do organizacije oz. do lastnega naroda in obrazloži stališče političnega društva ter vse ugodnosti, katere zamore imeti naš izkoriščani kmet in delavec, ako je članstva v našem društvu »Edinosti«, ki se zavezuje v prvi vrsti za koristi našega ubogega kmeta in delavca, o čemer nam priča že njeno delovanje in posredovanje v različnih življenjskih vprašanjih teh naših najpotrebnejših slojev.

Izvolil se je pododbor, ki hoče delovati za koristi našega ljudstva, posredujoč vedno tudi v vseh zadevah pri osrednji organizaciji. Nato se je ta krasno uspešno občni zbor zaključil z naročilom g. Gabrijeviča, da pozdravi prav prisrčno našega prvobornika dr. Willana, želeč mu, da srečno vodi i nadalje naš narod mimo vseh Scil in Karib do varnega pristana. Na delo torej, ker resnobni so dnevi!

Iz urada Pol. dr. »Edinosti« v Trstu

Invalidi: M. F. — Vožarsko: Invalidom, ki zapustijo našo državo, odtegnejo nadaljnje izplačevanje penzije v inozemstvu; pravico do nadaljnjega plačevanja imajo le oni, ki imajo izrecno dovoljenje od pristojnega ministrstva.

Bencke obligacije: Ljudstvo se razburja radi padanja vrednosti benckih obligacij. Informirani smo se, kaj je na tem vzrok, in ugotovili, da je kriva temu padanju velika ponudba na efektivnem trgu, na drugi strani pa tudi »borzni štrajki«.

To vprašanje bomo še nadalje zasledovali in poročali o razmerah na trgu. Mislimo pa, da je prevelika panika vsakakor neutemeljena. Tajništvo polit. dr. »Edinosti« v Trstu. G. Badalič Lado: Pridite danes nemudoma v naš urad, kjer dobite nadaljne instrukcije za sestavo prijav. Zgledite se na vsak način tekom predpopoldanskih uradnih ur.

Tajnik.

Društvene vesti

Tržaška kmetijska družba v Trstu naznaja, da preseli po praznikih svoje centralo iz ul. Raffineria št. 7 v ul. Torre bianca št. 19, pritičje, tel. št. 4494, v hišo Tržaške posojilnice in hranilnice.

Istotam bo imela razprodajo semen in kmetijskih potrebščin.

Pevsko društvo »Adria« v Barkovljah je imenovalo na zadnjem občnem zboru za častne člane barkovljanske župnika mons. Antona Kjudra, Rožca Pertot, Janka Pogorelec in Antona Vodopivec.

»Kontrolor spalnih vozov«. Jutri, na velikonočni ponedeljek, ob 8. uri zvečer, uprizori »Citalica« pri Sv. Jakobu to velezabavno komedijo, ki je že pri četrtkovih premijah tako ugajala in vzbujala salve smeha. Za to reprimu vlada veliko zanimanje; pa saj ni čuda. Saj igrajo pri tej igri v vseh glavnih vlogah samo priznani igralci, znani že iz našega bivšega gledališča. Igro režira g. M. Sila, ki igra tudi glavno vlogo. Glavna ženska vloga je v rokah g. Silove, ki je v takih vlogah naravnost neprekosljiva. Poleg teh igrajo še g. Terčič, Celestin, Stepančičeva, Kreševičeva in drugi. — Predpredaja vstopnic od 10—12 predp. v dvorani D.K.D. pri Sv. Jakobu.

M. D. »Višava« — Konkonel priredi danes popoldne izlet na Kontovel. Ker je to prvi pomladanski izlet, se pričakuje velika udeležba.

Bolniška blagajna »Del. podporno društvo« bo imelo v nedeljo, 19. t. m., svoj občni zbor v svojih društvenih prostorih v ul. Coroneo 17, I. nad. — Dnevni red: 1. pozdrav predsednika, 2) čitanje in odobritev za pisnika zadnjega občnega zbora, 3) tajniško poročilo, 4) blagajniško poročilo, 5) poročilo računskih pregledovalcev, 6) volitev novega odbora, 7) razno. Začetek ob 9.30. — K obilni udeležbi vabi — Odbor.

Šentjakobska podružnica Šolskega društva v Trstu. V nedeljo, 19. t. m., se bo vršil že napovedani občni zbor šentjakobske podružnice ob 10. uri v dvorani kons. društva pri Sv. Jakobu. Popoldne istega dne ob 3. uri se vrši istotam prireditve, pri kateri nastopijo gojenci otroškega vrta pri Sv. Jakobu. — Odbor pričakuje obilne udeležbe.

Nuščeva proslava. M.D.P. — Trst priredi 26. t. m. slavnost v znak spoštovanja velikemu srbskemu komedijografu Nušču, da z uprizoritvijo njegovega najboljšega dela pomaga navdajati naše ljudstvo k spoznanju drugih slovanskih pisateljev, posebno pa Nušća, ki je napravil na kulturnem polju res veliko delo v čast svojemu narodu. — Predavalni ošek je pripravil za nedeljo, 26. t. m. predpoldne predavanje o Nušču. Dram. odsek pa je nastudiral komedijo v treh dejanjih: »Narodni poslanec«. Za prireditve vlada že sedaj veliko zanimanje, ker bomo to krasno Nuščovo delo v prvi vrsti na tržaškem odru. — O natančnem sporedu slavnosti pride še podrobneje poročilo.

D. K. N. Tommaso — Trst priredi jutri ob priliki nogometne tekme v Sežani izlet. I. skupina odide jutraj točno ob 8; II. skupina pa popoldne ob 13. Zbirališče obeh skupin je v društv. prostorih, od koder odide I. skupina peš čez Trebče in Orlek v Sežano, II. pa peš do Opčin ter z vlakom do Sežane. Povratek v Trst je skupen. Vsak član naj si izbere tisto skupino, ki mu je najugodnejša. Odbor.

SPORT

Danes in jutri prva mednarodna tekma med družino hazene Telesno-kult. društva iz Ljubljane in S. D. »Adria« v ul. Calvola. Začetek ob 3. popoldne.

Četi ljubljanskega Telesno-kulturnega društva »Atena«, ki je prišla med nas, da odigra prijateljski hazenaški tekmi s četo sport. društva »Adria«, kličejo tržaški sportniki: Dobro došla!

S. K. »Val« v Barkovljah naznaja, da se tekma, ki se je imela vršiti danes na trstenišnem prostoru med gorškim »Primorjem« in I. četo »Vala« prenese na poznejši čas, in to vsled tega, ker igra danes gorško moštvo proti »Skašu« v Ajdovščini. Da se pa ponudi občinstvu, ki je bilo na to tekmo več ali manj pripravljeno, primerno nadomestilo, bo igrala prva četa S. K. »Vala« danes in jutri training-tekmo proti tržaški »Impavidi«, oz. proti barkovljanskemu italijanskemu sportnemu krožku. Obe tekmi začneta ob 4. uri popoldne. Pred današnjo tekmo, in sicer ob 2.30, igra II. četa »Vala« proti sportn. krožku s Kontovela.

Tečaj nogometnih sodnikov. Prihodnja vaja v torek, 14. t. m. ob 20.30 v navadnih prostorih, ne v sredo, kakor je bilo prvotno javljeno.

D. K. N. Tommaso — Trst. Z ozirom na večerajšo notico v »Edinosti« javljamo, da se je omenjena tekma odigrala s II. nogom. četo M.D.P. — Opčine. — Naslednik.

Jutri bo, kakor že javljeno, revušna prijateljska tekma med D. K. N. T. in M. D. »Tabora« v Sežani, in sicer na igrišču M. D. »Tabora«. Začetek točno ob 16. uri.

T. V. K. »Sirena« je razposlal tole okoliščino:

»Vaše blagorodni Podpisani odbor si šteje v čast Vam naznati, da bo tržaški veslarski klub »Sirena« 19. aprila 1925. slavil splošno svojih prvih društvenih čolnov. Velepomembna slavnost se bo vršila po sledečem sporedu: Na predvečer 18. aprila družabna zabava v dvorani »Tina di Lorenzo« (v Dreherjevi palači v Trstu). Na Belo nedeljo 19. aprila krst in splošna naslednjih čolnov: I. »Morska vila«, jola za 4 veslače in krmlarja III. »Jadrana«, jola za 4 veslače in krmlarja III. »Danica«, skalč za 4 veslače in krmlarja (za članice). Po krstni slavnosti ljudska veselica s sodelovanjem bratskih društev iz mesta in okolice. V soboto 25. aprila prvi redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: a) poročilo o delovanju kluba b) volitev odbora in nadzorniškega c) slučajnosti. — Živa želja, ki smo jo že zdavnaj gojili tržaški Slovenci in Slovani, da bi se tudi mi uveljavili s sportom na snjem morju, se uresničuje. Da se pa čim prej potrdi in da pride novoustanovljen klub do popolnega razmaha, v to je potrebno sodelovanje vseh, ki jim je ta sport pri srcu in ki hočejo, da zavzame naš narod tudi na tem polju mesto, ki mu gre. Radi tega se obračamo na Vas s prošnjo, da bi tudi Vi pripomogli k uresničenju te naše splošne želje s tem, da se vpišete med člane našega kluba, bodisi kot delujoči ali reden član in da po možnosti tudi drugače prispevate h kritju ogromnih stroškov, ki jih naš klub ima posebno sedaj v prvem letu svojega obstanka. Prepričani, da se z veseljem odzovete našemu pozivu, si dovoljujemo priložiti pošto polnično ter se Vam najiskrenejše zahvaljujemo za Vašo naklonjenost. Drag. Starec, predsednik — Vekoslav Martelanc, tajnik — Albert Cergol, blagajnik, Dr. Henrik Okretič, Dr. Iv. Marija Čok, Dr. Lavo Cermelj, člani nadzorstva.

Članarina: Časni člani enkrat Lir 500.— Ustanovni člani enkrat Lir 200.— Podporni člani letno Lir 50.— Delujoči člani vpisnina Lir 25.— mesečnina Lir 10.—

Redoljublji! Naš glas naj Vam ne bo glas vpijočega v puščavi. Pokažite, da se zavedamo svojega obstanka in, da zahtevamo enakopravnosti. Po naših delih naj nas bodo sodili!

Sportno društvo »Srečnilo« v St. Petru na Krasu priredi na velikonočni ponedeljek v prostorih g. Muha veliko veselico s šaljivo pošto in prosto zabavo. Začetek ob 7. uri zvečer. — K obilni udeležbi vabi — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Zlikovski obisk v vili. — Ena aretacija. Pretekli četrtki popoldne so se trije podjetni zlikovci s pomočjo ponarejenih ključev prikradli v vilo gospoda Frana Huber von Aich v Kladinu — Bochetto št. 815. Ker tisto popoldne ni bilo Huberjevih doma, so zlikovci nemoteno gospodarili; odprli so razne omare, predale, miznice itd. in pobrali mnogo ženskih in moških oblačil, perila in razne dragocenosti v skupni vrednosti kakih 5000 Lir. Vse je šlo zlikovcem gladko izpod rok, le pri izbiranju plena so očitno potratili preveč časa, kajti ko so odhajali, so imeli smolo, da so srečali nekega gospoda, ki stanuje v vili. Dasi je ta, ne vedoč, za kaj gre, pustil oditi zlikovce, vendar si je tako dobro vtisnil v spomin njihovo zunanost, da se je orožnikom, katerim je pozneje prijavil dogodek, na podlagi njegovih podatkov posrečilo identificirati vse tri zlikovce. Enega so že naslednji dan aretirali; uzmovili je 19-letni Maksimilijan Covacich, stanujoč v ul. Torre bianca št. 4. Pri preiskavi v njegovem stanovanju so orožniki našli in zaplenili dober del v vili ugradenih predmetov. Tudi ostalim dveh zlikovcem, izmed katerih je eden neki Vladimir Lozar, so orožniki že za petami.

Um se mu je omražil. Na pragu velike noči, praznika vstajenja in radosti, je 44-letnega upokojenca Karla R. doletela najhujša nesreča, ki more zadeti človeško bitje: njegov duh se je pogreznil v strašno temo blaznosti. Včeraj zjutraj je mož začel uganjati v ulici Molino grando vsakovrstne neumnosti, tako da so naposled mimoidoči ljudje, uvidevši, da hmoj pred seboj nosca, potikal na lice mesta zdravniške resne poseje, ki je dal reveža prepeljati v opazovalnico.

Briskola v znamenja »dovča«. Včeraj zjutraj je prišel iskati pomoči v mestno bolnišnico 29-letni železničar Viktor Bramovich, doma iz Buj v letri, namenjen na tamošnji železniški postaji. Mladenec je imel na levem licu globoko, od ušesa do nosa segajočo rano, ki jo je zadobil, kakor je sam povedal, pri prepri v neki gostini v Bujah. Igral je na karte s tremi tovariši, a ker je zgubil, je prišel godrnjati in zabavljati čez tovariše. Ti so se kmalu naveličali njegovih jeremijad, zato so ga kratkoma vrgli iz gostilne. Toda Bancovich se ni dal ugnati; vrnil se je v gostilno ter se zopet spravil nad igralce. Slabo je natekel, kajti eden izmed njih je potegnil krivec ter ga z njim porezal po licu. — Bancovich se bo moral zdraviti kakih 14 dni.

Po nesreči zaboden od prijatelja. 18-letni kovaški pomočnik Ovidij Pugliese, stanujoč v Isoli, se je sinoči ustavil pri svojem prijatelju, 17-letnem mesarju Dinu Dudine, zaposlenem v neki tamošnji mesnici. Istosčasno z njim je prišla v mesnico neka ženska nakupovat meso. Dudine se je naglo obrnil, da bi ji postregel, a pri tem je nehotе zabodel prijatelja, ki je stal tik za njim, z nožem v hrbet. Pugliese je zadobil precej nevarno rano, segajočo v prso volino. V spremstvu nekega sorodnika je bil prepeljan v tukajšnjo bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelok. Okreval bo v dveh tednih, ako ne nastopijo kakе komplikacije.

Iz tržaške pokrajine

Iz Divače. Napovedana prireditve, ki se je imela vršiti dne 13. t. m., se radi prepovedi s strani občnastva odloži. Dan prireditve bo pravočasno javljen v »Edinosti«. — Odbor.

Cene na trgu Cavour

(Oddaja na debelo)

Cesen 800-1200, pomaranče 140-180, karfiol 100-220, kapus 130-150, čebula 50-140, fige (suhe) 140-180, solate 200-280, limone (100 kom.) 6-10, jabolka 40-380, orehi 400-550, krompir 65-75, krompir (nov) 150-240, grah 120-160, paradizjaki 300, radi 100-170, radič (rdeč) 100-240, redkev (100 šopkov) 40-50, špinata 60-120.

Vesti z Gorškega življenja

GORICA, dne 11. 4.

Do nedavna je pokrival gorško deželo gost in težak mrak.

Po eni strani so gospodarili v njej nemojezo videmski politiki, ki so stregli po življenju vsemu, kar bi znalo biti našemu ljudstvu v uteho v njegovi brezmejni boleti, in objavljaljali vse, kar bi znalo služiti našemu ljudstvu v bodrilo v njegove težkem boju za gospodarski in narodni obstanek. Našemu ljudstvu so prokorovali gotovo in skorajšnjo smrt in iz njegove lastne srede so najeli grobokope, ki naj mu izkopljejo temen grob, kamor ga bodo položili, in sklesajo težak nagrobni kamen, s katerim ga bodo pokrili.

Na drugi strani so neovirano hodili in se šopirili po njej pismarji in farizeji, ki so propovedovali temu trpinčenemu ljudstvu tedaj, ko je bila potreba slege in ljubezni največja, da je le v zgaji, mržnji in razdoru njega rešitev. Nad onimi redkimi, ki so se drznili trditi nasprotno, so se znašli, uprižarjali so proti njim najostudnejšo gonjo s pomočjo klevete in obrekovanja, pri čemer se niso plašili pred najogabnejšimi sredstvi. Dokler so to mogli, so skrivali svoje umazano početje pod plaščem edinstva in slege, ko pa jim je bil ta plašč iztrgan, so pokrili svoje klevetniško in gnusno delo s snežno-čistim plaščem krščanstva. Tudi oni so prerokovali vsem onim, ki vidijo odrešenje in spas našega naroda v edinstvi, slogi in ljubezni, skorajšnjo in neizogibno smrt in so jim pripravljali globok grob, ker le na grobu teh treznih in poštenih ljudi bi lahko poskušali uresničiti svoje častihlepne in do norosti smeje načrte.

Bili so trenutki, ko so nekateri malodušnejši že klenili duhom ter zares mislili, da smo obojeni na smrt, ko pa ni bilo od nikoder solnčnega žarka, ki bi predrl ta gosti mrak in razjasnil mračna čela. Toda nazadnje se je pričel mrak vendarle trgati, zasijalo je zopet pomladansko solnce in pod njegovimi toplimi žarki se je pričela probujati slovenska Goriska.

Videmski politiki so se lahko prepričali, da nas lahko objavljaljo, objavlja po nas ne; grobarje iz lastne srede, ki so hoteli pripraviti slovensko ljudstvo, da pomeni njegova smrt z njega novo dobo, je ono s srdom in zantčevanjem napodilo in zantčilo so jih tudi njihovi pokrovitelji; že prej neznatne trume najemnih vojščakov iz srede našega ljudstva se vedno bolj krčijo, ker prihaja v njihove duše spoznanje, da je bil najeti za najostudnejše delo — delo Judežev.

Pismarji in farizeji ne hodijo več neovirano po lepi deželi in ne varajo več nemoteno našega ljudstva. Iztrgan jim je plašč edinstva, pod katerim so doslej spretno skrivali svoje zadržbarsko početje, kakor jim bo tudi iztrgan nedolžno beli plašč krščanstva, katerega se sedaj spretno poslužujejo v svoje grešne namene s slovenskim ljudstvom, proglašujoč vse one, ki niso in ne morejo biti tako nekrščanski, kakor so oni sami, za najhujše svobodomišlece. Ko bodo popolnoma razgaljeni in razkrinkani, tedaj se bo slovensko ljudstvo na Gorškem odvrnilo od njih ter se strnilo v vedno bolj narasajočo vrsto onih, ki mu propovedujejo, da ni med nami vzrokov za prepire in cepčenja, temveč da le v slogi in edinstvi tiči spas slovenskega ljudstva v Italiji. In tedaj se bo izpolnilo, da bodo legli oni sami v oni grob, katerega so pripravljali nam.

V prirodi je pomlad in s to pomladjo se je naselilo v naše duše novo upanje, v naša srca nov pogum. Po gorah, goricah, ravninah in dolinah Goriske žubori in polje novo kipeče življenje, ki zajema v svoj vrtnec vse nove in nove sile. Temni in težki mrak je pretrgan in zopet sije pomladansko solnce, ki nas kliče in vabi k dehu, boju in življenju. Zato bodi pozdravljena pomlad, živejo življenja! Zato zvonovi zvonite veliko noč in vstajenje!

V pomirjenju ljudstva volčanske občine

Skoraj cela volčanska občina izvzema Kozmerice je bila takoj prve dneve po izbruhu vojne evakuirana in zasedena po italijanskih četah ali pa so se nekatere njene hiše nahajale med obema frontama v navzkrižnem sovražnem ognju, da je bila škoda na stavbah in zemljiščih povzročena ali po obstreljevanju in drugih neposrednih vzhodnih vojnih davajev kot na pr. gori v Rutih od strani italijanskih in ne avstrijskih čet. Radi tega je izključeno, izvzema Kozmerice, da bi bile avstrijske čete mogle povzročiti vojne davjate, ker jih v volčanski občini ni bilo, oziroma so se le na njenem vzhodnem robu bojevale v jarkih, torej povzročale direktno vojno škodo. Škoda na zemljiščih izvzema kako prav vzhodno gozdno parcelo v Bušenici ter na stavbah je prava vojna škoda ter je ni treba še enkrat prijavljati.

Oni, ki so pa dobili vkljub temu vsled napačne označbe »vrozka škoda« v vojno odškodninskih operativah poziv od intendanta, naj prijavijo še enkrat svojo škodo na stavbah in zemljiščih, naj si dajo izdati od županstva potrdilo, da je bil njihov kraj zaseden ves čas od italijanskih čet oziroma prav v jedru boja do umika pri Kobaridu, to je do časa, ko so avstrijske čete prodrele naprej in je bila škoda že povzročena. To izjavo županstva naj pošljejo obenem s pospremnim pismom, nanašajočim se na št. intendantnega poziva, v Trst.

Kar se pa tiče škode na premoženju, mobilijah, ki pa stvar za Volčane nekoliko negotova. Vojna je izbruhnila in že kakor tri tedne potem so »operirale« bodisi ita-

ljanske bodisi avstrijske patrulje po volčanski občini. Ker je to »operiranje« pomenujejo intendantna vojna davjate, so ne, katere vojske je te davjate izvršila. Na pravijo naj se v teh negotovih slučajih prijavijo za premičnino, naj se pa ne sklanja te prijav dokumentirati z notoričnimi akti, da so jih napravile avstrijske čete, ker to ni, kakor že sami veste, res. V onih postrednih začasnega premirja, ko se obe frontni nista še razvleči v boju, so vojski, eni kot drugi, odnašali živila in manjše predmete, ki so jim prav prišli. Velikanska večina večjih in težjih premičnin je zginita le pozneje, ko se je boj razvlel, fronta ustalila in so gospodarile v vaši občini samo italijanske čete.

ZVEZA PROSVETNIH DRUSTEV.

Iz Ročinja. Na velikonočni ponedeljek popoldne priredi bralno in pevsko društvo »Sloga« veselico s Finžgarjevim »Divjim lovem«. Poznano je naše društvo po svojih solunih prireditvah v gorji soški dolini, zato ne dvomimo, da se bo na prijaznem pomladanskem prazniku vsakdo rad naužil poštene zabave.

Iz Vrtojbe. Na velikonočni ponedeljek vsi v Vrtojbo h kolesarski dirki, ki znači pravo sportno senzacijo na Gorškem. Ob pol treh pri startu, kjer bodo dirkači po prevoznem 80-kilometrski progi sekali start v zadnjih divjih naporih. Naj si ne priprajša nikdo tega trenutka. Začetek dirke popoldne v Vrtojbi preko St. Petra, Ronkov, Komna, Rihemberka v Vrtojbo, kar bo start. V Komnu kontrola za dirkače. Po dirki razdelitev daril in zabava na vrtu g. Saunika. Tu se bo dirka nadaljevala, seveda v različnih oblikah: polzeva dirka, dirka v vrečah itd. — Resni sportnik bo gotovo užil v ponedeljevi svoj poštini delez, kajti g. Gorkič, ki dirka še vedno v vrstah našega »Jadrana«, je še vedno naš gorški prvak in nosilec kolesarske misli, — bo v ponedeljek zopet med tekmeči. Pričaten je mnogo resnih dirkačev. Vsekarj tudi za g. Gorkiča stvar ne bo lahka. Morda dobi celo premagala. — Kdo ve! — Na komičnih dirkah bodo odnesli svoj delez pa drugi, ki se hočejo pošteno nasmejati sladkogrenkim tragikomičnim prizorom.

Splošno slov. žensko društvo v Gorici otvori v najkrajšem času tečaj za ročna dela vseh tehnik pod vodstvom strokovno izurjene moči. Prijave za vpis se sprejemajo vsako sredo od 3—4 ure v društveni sobi ali pa vsak dan pri postrežnici hiše št. 7, v ul. sv. Ivana. Prodaja pozlačenih oljnih vejic je obogatila društveno blagajno za L 350.40 in budi izrečena tem potom prisrčna zahvala vsem darovalcem!

Kam jutri popoldne? Za Goričane in zlasti za okoličane, pa tudi za dokež Tržačanov je to vprašanje že ugodno rešeno. Saj vsi vedo, da jim bo nudilo gorško pevsko in glasbeno društvo s prekrasno opero »V vodnjaku«, ki jo priredi na velikonočni ponedeljek ob 4. pop. v Trg. domu, pač najboljšo in ne dragoceno zabavo. Gorški meščani sami pa, kakor čujemo, po večini nameravajo zaključiti praznike s posetitvijo »Vodnjaka« šele pri drugi prireditvi, t. j. v torek zvečer ob 9. uri.

Rdeči strah. To je tisti strah, ki ne da sedaj mirno spati gorški varnostni oblasti, ki menda sploh ne more živeti brez strahov. Radi tega strahila so se vršile v minulih dneh množestevine hišne preiskave v gorškem mestu in v gorški okolici, kakor v Biljah, Kojškem, Mirnu, Podgori itd. Uspeh vseh teh preiskav je bil ta, da so našli ponekod razne komunistične brošure in na enem mestu par pušinskih patron. Gorška varnostna oblast se je tedaj lahko prepričala, da je bil oni rdeči strah, ki jim ni dal ne miru ne pokoja, v resnici le prazen strah, kakor so prazni tudi mnogi drugi strahovi, ki jo neprestano zasledujejo.

Se en strah. Je to strah pred gibanjem opozicije v furianski pokrajini, ki ne da mirno spati videmskim fašistom. Zato so na petkovi seji videmskega fašja sklenili telegrafčno naprositi strankinega tajnika Farinacci-ja, da naj prežene ta strah s tem, da onemogoči opoziciji kakršnokoli gibanje. Ta strah pa že ni več prazen strah, ker je to pošast, ki se bo le težko dala ugnati.

Neusmiljeno početje. V petek popoldne se je vrač

ski jezik, kakor sam poroča, in ni dvoma, da bi bil on, ki je bil polatinjen do mozga, gotovo rajše zapisal, da govore v njegovi domovini latinski nego-li barbaroslovensko govoricu, ki torej ni bila ne latinsčina ne grščina ne hebrejščina, zakaj to niso bili barbaroslovenski jeziki.

Škoda je, da nam Panonec sv. Jeronim ni tudi sporočil, kako se je ta barbaroslovenski jezik imenoval.

Iz drugega mesta njegovih spisov pa moremo tudi sklepati, da ni bil ta barbaroslovenski jezik niti keltski jezik.

Kakor znano, je bil sv. Jeronim v svoji mladosti delj časa v Trevirih ob Reni, kjer so za njega domovali Kelti.

Kasneje se je, kakor je tudi splošno znano, preselil v Malo Azijo, kjer je med drugimi narodi našel tudi na galske Kelte naseljene v Bituniji, o katerih piše, da govore približno tako, kakor Kelti v Trevirih.

Ako bi bili v njegovi dobi še v Panoniji, je zelo verjetno, da bi bil sv. Jeronim na tem omenjenem mestu rekel, da govore maloazijski Kelti približno tako kakor Kelti doma v Panoniji, ali pa, ako bi bil še za njegovega časa živel vsaj spomin o bivanju Keltov v Panoniji, bi bil najbrže rekel, da govore maloazijski Kelti kakor so nekaj govorili panonski Kelti. Toda ne, on je vzel primerno na Renskem namesto doma, zakaj doma ni bilo Keltov, niti ne spomina na nje, kakor moremo iz navedenega sklepati.

Pa tudi gotski ni mogel biti ta barbaroslovenski jezik, zakaj nobenega razloga ni, da bi sv. Jeronim bil to zamočal, ko je Gote dobro poznal in ki jim je Ulfila že prevedel sv. pismo.

Po vsem tem ne kaže drugega nego obrniti svojo pozornost v drugo smer, in to v smer omega naroda, ki je malo kasneje prešel v zgodovino z imenom: Slovenci.

Tu ni mesta to obširno razkladati, ampak zadostiti za opozoritev, četudi ni v skladu z rezultati nemške vede, v kateri smo vzgojeni in z njo tako precejni, da je marsikomu težko se otresti tega dednega bremena.

Dejstvo je pač, da so oni Slovenci stopili v zgodovino s svojim imenom šele potem, ko so se otreli rimsko-gotskega jarma, medtem ko so pred tem kakor drugi podjarmljeni Slovenci nastopili pod imenom obvladajočega jih naroda ali pa pod kakim geografskim imenom, ali tudi po kakih njihovi lastnosti, kakor na pr. hamaksovi, ki so živeli na — vozovih; najtežje pa jih najdemo pod imenom Vendov, Vinidov itd., kakor lahko vsakdo bere v Jordanis-ovi zgodovini Getov in Gotov in druge.

Ravnokar imenovani zgodovinar Jordanis ali tudi Jornandes je spisal omenjeno zgodovino l. 551. po Kr. Glavni vir mu je bila sedaj izgubljena getska-gotska zgodovina, ki jo je spisal prvi minister gotskega močnega vladarja Teodorika († 527) in ki je bila pisana po podatkih dobljenih od Gotov samih, ki so se naselili v Italiji leta 488 po Kr.

Po tej zgodovini so domovali Slovenci od izvirov Visle doli do Osješkega močvirja; torej na ozemlju, ki je kasneje tvorilo Rastislav-Svetopolkovo velikomoravsko državo in Metodovo nadvladikovino, kar je gotovo posebnega spomina in povdanka vredno.

Tako vidimo, kako je prešel Tacitov panonski jezik preko barbaroslovenskega jezika sv. Jeronima v slovenski jezik, zakaj ne moremo dvomiti, da so Jordanis-ovi Slovenci tudi govorili — slovenski.

Vprašanje je sedaj, kdaj so Slovenci prešli Kristovo vero in katerega cerkvenega jezika so se posluževali.

Če smemo verjeti raznim pisem in posebej sv. Jeronimu, je prišla blagovest nove vere že zelo rano v slovenske zemlje in sv. Jeronim pripoveduje, da se glasi glava božja v vseh jezikih, verjetno je torej, da je tudi slovenski jezik bil deležen te časti, dasi je prvotna cerkev bila grška, ter je bila latinski nacionalizirana šele od sv. Ambroža in sv. Jeronima. Šele od tega časa dalje se uveljavlja povsod latinski cerk. jezik in se izpodrivajo drugi jeziki, ki so z njim enakopravni, tako tudi slovenski ali prav staroslovenski cerkveni jezik, ki je nekaj bil zelo razširjen, kakor moremo posneti iz uvoda, ki ga je spisal anonimni prevajalec Durandovega "Rationala" na nemški jezik l. 1387. On piše v tem uvodu, da služi kot liturgični jezik tudi slovenski jezik poleg latinsčine in grščine. Slovensčina je stopila na mesto hebrejškega jezika, ker je tako razširjena in torej sposobna, da pridobi Kristovi veri nepregledne množice Slovencev.

In res vidimo slovenski jezik v visoki časti ne le pri trgovcih, ampak tudi pri

plemih, na dvorih, celo na nemškem cesarskem dvoru in pred vsem pa v cerkvi. Tako je bila staroslovensčina vladajoči jezik tudi v cerkvah na Slovenskem v ožjem pomenu te besede. To ne izhaja samo iz vsebine zgoraj omenjenega uvoda v prevod Durandovega racionala, ampak še bolj iz raznih ostankov-spominov, posebej pa še iz pisma, ki ga je pisal Blaž Mandev, vladika v dalmatinskem Ninu, leta 1627. Preden je postal ninski vladika (1602), je Blaž Mandev bil v službi pri oglejskem patrijarhu, ki je bil, kakor vsakdo ve, cerkveni poglavar v Sloveniji. Po naročilu patrijarhovem je obiskal Mandev cerkve na Kranjskem, Koroškem, Štirskem in do Zagreba pa je našel, da povsod glagoljujejo.

Vendar je že naslednje stoletje izpokopalo staroslovensko bogoslužje med Slovenci. Pa tudi v tržaški vladikovini se je glagoljalo. Rajnald Skočič, tržaški vladika, piše v svojem pismu na veropodnico od 24. V. 1626, da je tretjina njegove vladikove glagoljajša, vendar dostavlja: "Non ordinando io mai sacerdote Ilirico pian piano me li faccio latini." (Ker ne posvečam slovenskih duhovnikov jih polagoma polatinim.)

Kaj naj bi govoril o tužni Istri, ki so ji iztrgali staroslovensko bogoslužje? Kdor se želi seznaniti z razmerami staroslovenskega cerkvenega jezika v Istri, naj prečita: Slovensko bogoslužje v Istri. Sastavila V. S. Tiskano u Puli 1913. v 16 str. 259.

Na Gorškem imamo tudi spomenike o staroslovenskem bogoslužju. O tem je pisal pok. Stefan Kocijančič v gorškem "Glasu", 1874. letnik III. str. 26 in že prej v "Slovenskem prijatelju" l. 1864. On sicer misli, da je to le naključje. Vendar je treba upoštevati tudi dejstvo, da so slovenski kmetje sploh privolili v to, da jim služi glagoljše, torej, da niso smatrali tega kot novotarijo, ampak kot nekaj povsem naravnega, njim prirojenega, in ni dvoma, da bi bili naglašali onega, ki bi hotel služiti na pr. nemški ali sirski.

Pok. dr. I. Gruden je našel glagoljajški misal tudi med šempeterskimi Slovenci (Benečija).

In danes? Danes je — izvzemši par cerkva v Dalmaciji — vse iztrebljeno takor korenito, da ni med priprostim slovenskim narodom bilo niti spomina na to njegovo častno pravico, ampak mu je vsiljena latinsčina kot sveti jezik in ne njegova staroslovensčina.

Upajmo, da nam bodočnost zopet da to, kar nam je preteklost vzela, in da se v prihodnosti "vstajenja" dan-ter postavi staroslovenski jezik na tisto mesto, ki mu prišče.

Miroslav Premrou.

Poslano*)

Gospoda, ki se je polastil knjig in pečetov Olčpevalnega društva za Prosek, Kontovelj in njiju okolico, pozivljem, da mi te predmete takoj dopslje, ker jih nujno rabim radi vojne odškodnine. Ob enem dajem na znanje, da se ves denar Narodnega sveta, ki mi je bil svojačasno izročil kot predsedniku gori navedenega društva, še vedno nahaja nerazmenjen pri "Zadružni zvezi" v Ljubljani. Oblastva še vedno zahtevajo sodnim potom od mene izročitev po 60% v lirah in 6% obresti od leta 1918. dalje.

Drag. Starec, Barkovlje, Viale Regina Elena 151. (305)

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velja.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina l. 2.— Debele črke 40 stotik beseda. — Najmanjša pristojbina l. 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

EGIPTOVSKA metoda za izdiranje dlak iz obraza in telesa. Madame Hanum Halime, Mazzini 24, II. 503

CEBELARSKA ZADRUGA V GORICI, Via S. Giovanni 6, I., ima v zalogi popolne A. Zaiderscheve panje po l. 90. 504

PEKOVSKEGA pomočnika in krepkega 15-letnega učenca dobrih starišev sprejme Mihelj, Knežak, Sv. Peter na Krasu. 505

HISA s tremi prostori, vrtom in konjskim hlevom (za dva konja) se proda v tržaški okolici. Naslov pri upravitelstvu. 506

ZA GRADEŽ, Portorose, Opatijo in Genovo iščemo hiše, kuharice, sobarice, garde, robke, likavke in druge osebe za hotele in bare. Urad Via Macchiavelli 24. 507

KDOR ZELI prodati ali kupiti hiše, vile, posestva, zemljišča, trgovine, gostilne v mestu ali okolici (tudi posojila) naj se zgasi pri Bisčaku, Via dei Gelsi 6, III. 508

BABICA, diplomirana, govori slovensko, sprejema dnevno nošete. Največja tajnost. Ljub. bezniva oskrba. Via Bosco 10, I. 509

PRIZMATIČNE daljnogledne kupuje Hirsch Giusto, optik, Via Mazzini 36, Trst. 451

TOVARNA žganja v Dornbergu, Potok, proizvaja pristno žganje v prodajo na drobno in debelo. Ponudbe na Vodopivca, Potok št. 10. 489

MODISTKA sprejme učenico, Rojan, via Barbariga 2, IV. 497

TRGOVSKEGA pomočnika ali vajenca sprejme trgovina na deželi. Nastop takoj. Ponudbe pod "Trgovski pomočnik" na upravitelstvu. 498

"GIK" (birocini) lepo lakiran, v najboljšem stanju in voz za dvoprepro proda Viktor Ječič, Dobravlje 105 pri Ajdovščini. 501

Naša zavarovalnica "UNION"

Je največja svetovna zavarovalnica Deinski kapital Fr. 20 Milijonov, zav. kapital v veljavi čez 70 Milijardov Fr. Ustanovljena 1828.

Generalni zastopnik

AVGUST RAVNIK - GORICA

Via Barzellini št. 2, I. 43

— Zastopniki se še sprejemajo. —

Gospodarsko društvo na Proseku

registrirana zadruga z omejenim poročtvom

vabi na

XX. redni občni zbor

ki se bo vršil

v nedeljo 26. aprila, ob 10 uri predp., v lastnih prostorih

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnistva,
2. poročilo nadzornistva,
3. odobritev računskega zaključka za leto 1923.
4. volitev novega odbora,
5. slučajnosti.

Na Proseku, 12. aprila 1925.

ODBOR.

SREDA

15.

NOVI HITRI TEČAJI JEZIKOV

ŠOLI BERLITZ

Vpisovanje: ob delavnikih 8-21 (tudi jutro) VIA TORRE BIANCA 21

Za velikonočne praznike!

Najfinejša marsala „Florio“ in Vermouth Cinzano po najnižjih cenah.

Bar Al Tronco di pino Trst — Via Milano št. 29.

IVAN SUBAN.

Vojna odškodnina

Nasvete glede poškodb na stavbah, poljih, premičninah, nadalje nasvete glede rednih in izrednih rekvizicij in kreditov napram Avstriji in Ogrski v slovenskem, hrvaškem in nemškem jeziku daje podpisani. Potrebne obrazložitve, prošnje izpolnjujejo biva finančni uradniki.

Specializirani urad za vojne odškodnine Rap. GIUSEPPE BELLIZZI, Trst, Via Tiziano št. 9, I. nadst. 509

ZAHVALA.

Bog je poklical našega goreč ljubljeneja

mons. Matijo Sila

v večno življenje. Povodoma njegovega slovesa od tega življenja pa se je pokazalo na ganljiv način, koliko vse splošne ljubezni, spoštovanja in udanosti je bil deležen blagi pokojnik. Iz globoke duše izrekamo zahvalo vsem, ki so tako lepo počastili njegov spomin in ga spremlili k večnemu počitku: duhovščini z veleč. gospodom kanonikom Slavcem na čelu, tomskemu starešinstvu, učiteljsstvu, govornikom, ki so z vzvišenimi besedami predložili vrline pokojnikove, pevsko-bralnemu društvu „Tomaj“, faranom tomske župnije, vsemu dobremu ljudstvu, ki je prihitelo od vseh strani, da iskaje pokojnika zadnjo ljubav.

(306)

ŽALUJOČI OSTALI.

G. DOLLINAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz-izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vreč ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 51

SABICA, avtorizirana, sprejema nošete. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zadržana. Slav. vec. Via Giulia 29. 64

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

praj EGIDIO SCHIFFLIN 269

je nadalje odprl od 9-12 in od 3-7

v ulici Sette Fontane štav. 6

Cene so ostale neizpremenjene.

Tovarna lakov in barv, sadra, obližev in emajla

GIUSEPPE MACORIN

(279)

TRST, Via S. Maurizio št. 12 Telefon 20-83

Izključna prodaja znanih muholovcev

„AEROXON“

z zalogo za Julijsko Krajino Zader in Reko

in Radinske mineralne vode

G. FABRICCI & FIGLIO - TRST

Via Tiziano Vecellio 1-2

SEVER & COMP.

TRST Via N. Machiavelli 13 TRST

Prodaja

vsa krmilna, zelenjadna in cvetlična semena prvovrstna, zjamčena, po konkurenčnih cenah

Dospel je čebulček

GIUSEPPE SPECHAR - TRST

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenj. odjemalcem, da je prejel veliko izbero blaga za moške in ženske obleke najlepših in najzadnjih novosti, katerega prodaja po najzmernejših cenah.

Specijaliteta angleškega in češkega blaga

Sprejemajo se naročila po meri

CASSA DI RISPARMIO

UNITA AL MONTE DI PIETÀ DI GORIZIA

DI FONDAZIONE CONTE THURN

Ustanovljen leta 1831 (GORIŠKI MONT) Sedež: Via Carducci 2

OPERACIJE ZAVODA

Hranilne vloge in vloge na tek. račun. Posojila na nepremičnostne zeno zapadno dobo, s plačilom na obroke in z amortizacijo (obrestna mera 6%). - Tekoči računi z jamstvom na vknjižbe, menlice in vrednostne papirje. - Posojila občinam in javno prizanim korporacijam. - Predjumi in posojila na vrednostne listine. - Nakup

vrednostnih listin ter v tekočem polletu zapadlih odrezkov. - Eskomptovanje in reeskomptovanje menic (obrestna mera 7%). Brezplačno izdavanje nakazil na „Banca d'Italia“ in na „Istituto di Credito delle Casse di Risparmio Italiane“ v Rimu. - Navadna hramba ter uprava vrednot. Sodni pologi. - Sodni pologi.

PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA:

Moč preteklosti

Roman v treh delih.

Iz ruščine prevedel Ivan Vouk.

„Bila sta zelo nesrečna, toda niti v glavo jima ni prišlo, da bi ravnila proti volji roditeljev; Panorja je celo sklenila, da pojde iz našega kraja in stopi v službo k neki oddaljeni materi sorodnici, ki je živela v Modeni. Za zadnje slovo sta si dala sestanek pri samostanskih razvalinah. Prepričana sta bila, da ju sam nihče ne preseneti.“

Bila je mesečna noč. Šele pozno sta se mogla sestati in sedla sta na klop pod drevesi. Ta klop je še tam. Z nje se vidi spomenik grofa Paola. Koliko časa sta tam sedela in jokala ni znano, bržkone pa je moglo biti okoli polnoči, ko sta hkratu zaslišala glasne in otožne zvoke zvona, nato pogrebni zbor, ki je pel De profundis. Oba sta bila presenečena, toda njuno začudenje in strah sta se še povečala, ko sta videla priha-

jati iz cerkvenih razvalin procesijo menihov, ki so korakali v vrsti po dva in dva, s spuščeni kapučami in z velikimi prižganimi voščenimi svečami. Na nosilnicah so nesli odkrito krsto s truplom mladega meniha in baklje so razsvetljevale njegovo blede in lepo obličje. Izprevod se je pomikal k grobnici grofa Paola, kakor vrata so bila na stečaj odprta. Procesija se je skrla v notranjosti kapele, petje je utihnilo in masivna vrata so se z ropotom zaprla.

„Ded, ki je poznal legendo, ni pa nanjo pomislil, je takoj spoznal, da je bilo to, kar je videl, nekaj naravnega. Kakor mrličem se je tresel ter objel Panorjo. Tesno prižeta drug ob drugega sta sedela in si nista upala se zganiti, ker sta vedela, da ni smeti prestopiti prikazni pot do petelinjega petja. Nista niju pa je šla cela vrsta strahov. Toda s tem se ni stvar še končala. Hkratu sta zagledala na poti močno rumeno svetlobo, ki je prihajala od nekakšne aureole, ki je obdajala žensko v nunski obleki. Njena dolga bela koprna je valovala kakor od silnega vetra. Ko je šla ali pravzaprav švignila mimo njiju v oddaljenosti nekaj korakov, sta videla, da je bila to mlada, prelepa ženska, kateri je obup izpačil obrazne poteze. Na rokah je nesla malega otroka, ki je bil bržkone mrtev, zakaj glavica mu je visela kakor mrličem. Napotila se je

naravnost k grobnici in izginila v njej.

„Oba slučajna gledalca se nista še opomogla od strahu, ko se je pokazala druga luč, rdeča kakor kri, in pojavila se je druga ženska, ki je šla tudi proti grobnici. Bila je dostojanstvena zmanjost, bogato oblečena in obilnih las, ki so jo takorekoč pokrivali. V njenih prsih je ticalo bodalo, a iz rane je tekla v tankem curku kri ter močila pesek na stezi. S stisnjenimi pestmi in kakor oglje žarečimi očmi je skoraj letela nad zemljo in kakor veter stekla v grobnico.

„Komaj je izginila, že se je pokazal tretji svetlobni kolobar, toda ta je bil zelen; razsvetljeval je obličje ženske nepopisne lepote, toda bilo je tako izpačeno od sovražstva, da sta ded in Panorja vztrepeta. Ta signora je bila oblečena v vsem belem, plavi lasje so se ji bili razpušili, a na višnjem traku ji je visela mandolina. Ona ni vstopila v grobnico, odkoder se je razlegalo kričanje, ampak se je ustavila pri vhodu in zapela.

„Kaj je pela, — nista mogla ded in Panorja razbrati, zakaj od straha se jima je vrtele v glavi, a lasje so jima vetjajali.

„Tadaj se je slišal pravcati tresk, vrata grobnice so se odprla in na pragu se je prikazala visoka postava meniha, ki so ga bili ravnokar pogrebci odnesli.

Kapuča mu je bila odkrita, lasje razmršeni, smrtno blede obličje je bilo izpačeno od straha in obupa, a za njim so brle nekatere osebe, ki so se držale za njegovo haljo. S kvišku iztegnjenimi rokami je vabil s hreščetom glasom:

— Giovanna! Usmili se!

„V odgovor pa se je ona zagrohotala z zlobnim, zaničljivim smehom, dvignila roko ter potresla v zraku njegovo odrezano roko.“

„Ded, ki je bil v strahu, da se mu ne zmeša v glavi, je, videč Panorjo v nezavesti, zavpil:

— Gospod Jezus, Prečista Devica! Pomagajte!

„Dalje se ni ničesar spominjal, zakaj izgubil je zavest.

„Zadnje, kar je slišal, je bil grozen tresk, kakor da so se razvaline rušile. Šele naslednjega dne, po dolgem iskanju, so ju našli. Bila sta kakor mrtva in le po dolgem trudu so ju priklicali k zavesti.

„Moje pradede je ta okolnost zelo pretresla, zakaj takoj je prišel do zaključka, da sta si mlada človeka od obupa zaradi ločitve hotela vzeti življenje, in se tisti dan je privolil v njun zakon. Kar se tiče mojega deda in babice, nista mogla nikoli pozabiti tiste strašne prikazni in vse poznejše življenje nista bila več v razvalinah.“

„Nelle letterature jugoslave“

Ivan Cankar v očeh odličnega Italijana. Prvi med prvimi italijanskimi novelisti in publicisti tržaskimi in eden izmed najodličnejših literatov Italije sploh, Silvio Benco, je objavil v „Piccolo della Sera“ od 9. t. m. pod gornjim naslovom o Cankarjevem „Hlapcu Jerneju“, kjer piše o tem delu in o njegovem avtorju tako-le:

Ivana Cankarja povest „Hlapec Jernej“ in njegova pravica, ki je izšla v lepi izdaji založbe „Parnasa“ v Trstu, ima brez dvoma vni rože, zrastle na svoji rodni grudi. Prevod iz slovensčine I. Regent in G. Sussaca se zdi močno čist in resen, in tudi zelo dober. O Cankarju bomo se slišali govoriti, ker pripravila ena največjih italijanskih založb celo zbirko njegovih povesti. Slovenci ga imajo za svojega največjega pisatelja: umrl je v Ljubljani leta 1918 in je imel komaj 42 let. Njegovo življenje je bilo skromno: živel je v uboštvu in je delal. Ljubil je načine trpljenja in mišljenja ubogega ljudstva. Daleč torej od njega oni, ki ljubijo literaturo luksusa.

Ako hočemo dobiti kakšne sličnosti za „Hlapca Jerneja“, se moramo sklicevati na gotove povesti Tolstojev: na tiste povesti v obliki parabole, ki jih je veliki pisatelj ljubil v svojega življenja starih dneh, ki so se mu včasih posrečile in včasih tudi ne, kakor je v njih prevladovala neposredna vizija ali obsojevalno moraliziranje, iz katerih pa sta — ko so se mu posrečile — dihal nekakšna resnost in veličina, nepoznani modernim pisateljem. V Cankarjevi povesti je ta direktna vizija dosežena z nekim poenostavljenjem in izredno jasnostjo; in le konec Jernejeve zgodbe, s pretiravanjem njegove odločilnega trenutka, se mi ne zdi preveč v skladu z duhom skromnosti povesti in me spominja preveč na apokalipso. Psihološko je utemeljeno, da Jernej zažge hišo svojega gospodarja; da pa kmetije vržejo v ogenj umobolnega reveža, namesto da bi ga izročili žandarjem, se mi zdi to romantična napitjenost, ki se odtušuje od finese cele povesti.

Vsa ta zgodba je pisana, kakor si jo more zamisliti kmet, s silo ravne črte v misljenju ter z umetnostjo, ki hodi po poteh naravnosti, po katerih pride do pretresljivega razvoja njegovega dramatskega stopnjevanja. To je resnično pristno delo. Vidi se, da izhaja iz ljudstva, ki ima na kmetih svoje globoke korenine. Pod prispodobno so strani življenja slovenskega slovenskega ljudstva, z njegovim načinom čustvovanja in izražanja. In gotove epizode kakor posnemajoča jednatost Jernejevega odhoda iz hiše njegovih gospodarjev in kakor zabreda starca v cesa mestu, nam ostanejo v spominu s zanižano točno resničnostjo, ki jo je zill v nje velik pisatelj. In moramo pač tako imenovati pokojnega Cankarja, ko smo prebrali njegovega „Hlapca Jerneja“. Ako bo ostal na njem ta vtis velikega pisatelja, bo to odvisno od drugih njegovih del, ki jih bomo kmalu brali v italijanskem prevodu. V „Hlapcu Jerneju“ mu to svojstvo ne manjka.

Loterijske številke

izžrebane dne 11. aprila 1925:

Bari	4	65	28	50	89
Firenze	77	39	40	15	45
Milano	49	75	9	66	52
Napoli	7	9	3	47	44
Palermo	89	25	75	58	5
Roma	1	39	2	31	14
Torino	4	40	64	19	59
Venezia	39	78	82	30	81

Razgovor s Tolstojevim hčerko Tatjano Lvovno Suhotinovo

Tolstojeva hči v Pragi. - Stoletnica Leva Tolstoj. - Tolstojevi muzeji. - Jasna Poljana. - Tolstoj kot čevljar. - Srečanje s Tolstojem pravnikom.

Na potovanju na Dunaj in v Pariz se je pred dobrim tednom najstarejša hči Leva Nikolajeviča Tolstoj Tatjana Lvovna, poročena Suhotin, ustavila v Pragi. Nastanila se je v prijaznih prostorih novega hotela „Atlantic“ poleg parka za Narodnim muzejem, kjer začasno stanujejo tudi umetniki Pečić-Strozzi. Tu je sprejela častljiva gospa sotrudnika CEPs-a (Central European Press), da mu pojasni namen svojega potovanja in da mu kaj pove o današnji Tolstojevi zapuščini v Rusiji.

Tatjana Lvovna ima okoli 60 let, a je še vedno brhka in sveža; njene kretnje so polne energije. Skozi naočnike gleda dvojse svetlomodrih oči. Takoj lahko opaziš karakteristiko njene glave, ki ima tipičen obris Tolstojevga rodu, a danes jo pokrivajo svetli lasje. Tatjana Lvovna odgovarja neprisiljeno in odkrito na vsa vprašanja; ko napelje pogovor na njenega očeta, ji nenadoma obraz oživi. — Tatjana Lvovna stoji danes na čelu Ujedinjenja spominskih muzejev, v katerih se hranijo spomini na velike ruske kulturne delavce, kakor so Tolstoj, Čajkovski i. dr.

Na vprašanje, iz kakšnega namena se je podala v inozemstvo, je Tatjana Lvovna odgovorila: „Dne 28. avgusta 1928. bo preteklo 100 let, odkar je bil rojen Lev Nikolajevič Tolstoj. Z ozirom na ta dogodek so se obrnili name, kot načelniku Tolstojevih muzejev, predstavniki ruskih in inozemskih kulturnih organizacij s prošnjo, kako mislim, da bi se dal najbolje organizirati ta jubilej. Od vseh strani prihajajo želje, naj bi imela ta proslava mednarodnega značaja, kakor je tudi Lev Nikolajevič delal za ves svet in se radi tega ne more smatrati samo za ruskega pisatelja.

Moj glavni namen je torej, da pripravim material za Tolstojev razstavo, ki se priredi ob priliki te proslave v Moskvi. Tu bodo razstavljena vsa dela mojega očeta v originalu in prevodih. To bo glavni del

razstave. Ako hočem v tem uspeti, moram računati na sodelovanje najširših krogov; zato se obračam na vsa založniška podjetja in zasebnike, ki razpolagajo z materialom, pripravnim za razstavo. Druga manifestacija ob tej priliki bi bila izdajanje Tolstojevih del in zgradištev velike šole v Jasni Poljani. To bo najodstojnejši spomenik v čast Leva Tolstoj.

Za izdajanje zbranih Tolstojevih del bodo priprave kmalu dokončane, ker je društvo za proučevanje in širjenje Tolstojevih del pod vodstvom moje sestre Aleksandre Lvovne Tolstojev in s sodelovanjem pokojnega akademika Sahmatova, profesorja Gruzinskega, Guseva, Birjukova in drugih učenjakov pregledalo skoro vse tekste v Tolstojevem originalu. Ravno tako je že vse pripravljeno za zgradištev velike šole v Jasni Poljani, ki je zamišljena kot spomenik. Sedaj je tam odprta majhna vzorna šola za 300 učencev s 15 učitelji, ki jo vodi Aleksandra Lvovna.

Nadalje bo ob priliki Tolstojevga jubileja prenesen glavni muzej v njegov spomin iz sedanje lesene zgradbe v prostorno stavbo iz kamena, ker je nedavno moskovska požarna komisija opozorila, da niso zbirke tako velike svetovne važnosti varne v leseni zgradbi.

„V kakšnem stanju so danes Tolstojevi spomini?“

V Rusiji so danes 3 muzeji posvečeni Tolstojevemu spominu. Dva se nahajata v Moskvi in sicer glavni muzej in Tolstojeva hiša v Tolstojevi ulici; tretji muzej je v Jasni Poljani pod upravo moje mlajše sestre Aleksandre Lvovne. V glavnem muzeju v Moskvi, ki se stalno dopolnjuje, je zbranih 20.000 zvezkov Tolstojevih del in spisov o njem. Ta knjižnica bo tvorila temelj razstave. Muzej je bil ustanovljen l. 1911. na podlagi posmrtnih razstav Tolstojevih spominov. Komaj 3 leta se nahajajo zbirke v novi zgradbi; prej so bile namreč shranjene v veliki hiši v Povarski ulici. Dostop v knjižnico ima vsakdo, ki se zanima za dela Leva Nikolajeviča. V muzeju deluje bibliografska komisija, ki ji načeljuje prof. Vodenarski; tu se nahaja tudi seminar za proučevanje Tolstojevih del. Na vse obiskovalce napravi globok vtis Astapovska soba, verna kopija sobe, v kateri je umrl Tolstoj na železniški postaji v Astapovu. V sobi se nahaja postelja, na kateri je izdihnil, tu so zdravila, ki so mu jih dajali med boleznijo, tu so njegove stvari. Ob postelji stalno brli mala svetilka, zdi se, da leži pokojnik še vedno na njej.

V trenutku, ko je Lev Nikolajevič v Astapovu izdihnil svojo dušo, je svetlobna senca male svetilke začrtala na zid pokojnikov profil; nekdo je potem naslikal na zid obrise sence. Ta slika je bila prenesena v muzej in napravi na vsakogar globok vtis. Marsikatega obiskovalca gane do dna duše, da se mu ulijejo solze. V prvih letih po Tolstojevi smrti je bilo treba obiskovalce opozoriti, da je to le začrtana pokojnikova senca; kajti včasih so ženske zgubile zavest vsled histeričnega napada.

V Jasni Poljani je ostalo vse tako, kakor sta pustila Sofija Andrejevna in Lev Nikolajevič. Nedotaknjena so ostala soba Sofije Andrejevne, soba Leva Nikolajeviča in tudi skupna soba. Ti prostori tvorijo podlago jasnopojlanskega muzeja.

Pol vrste od Tolstojevih hiše se nahaja njegov grob. Na njem ni nagrobnega kamena, le graničje je nasajeno okrog. Ravno radi te priprave pusti grob vsakomur globoke sledove v duši, posebno v večernih urah.

Tretji muzej tvori hiša, ki jo je kupil Tolstoj zase in za svojo družino l. 1881 na Hamovičeskem Pereulku v Moskvi po prestani duševni krizi. V tej hiši je Tolstoj največ delal, tu je napisal svoja največja versko-filozofska dela: Nedotaknjena so tudi sobe posameznih članov družine, ki so vse v zvezi z malimi Tolstojevimi sobami. Neki slikar je imenoval te sobice katakombe. Tu je sprejemal Lev Nikolajevič svoje goste, tu sem je prišel tudi čevljar, ki je učil Tolstoj šivati čevlje. V tej sobi je še vedno ohranjen par čevljev, ki jih je napravil Lev Nikolajevič.

Ko je Tatjana Lvovna pripovedovala o tej Tolstojevi bolezni, se je spomnila naslednje dogodbe: Tolstoj je sam napravil čevlje in jih poklonil njenemu možu Suhotinu, ki je zelo cenil Tolstojev literarno delo in mu je bilo vsled tega zelo težko, da je Lev Nikolajevič delo opustil. Ko je bilo vse njegovo prigravarjanje zaman, je Suhotin postavil oni par čevljev, ki mu jih je daroval Tolstoj, v Tolstojev knjižnico poleg 12 zvezkov Tolstojevih zbranih spisov ter napisal na prvi čevljev „XIII. zvezek“, na drugi pa XIV. zvezek del Leva Nikolajeviča Tolstoj.

V to hišo je zahajalo mnogo znamenitih kulturnih delavcev. Improvizirali so se glasbeni večeri, na katerih je često pel tudi Saljapin. Tam je sival tudi češki kvartet Hofman-Suk, Medbal in Vihan.

S Čehi in Slovaki je bil Lev Nikolajevič v prijateljski zvezi potom svojega osebnega zdravnika dr. Ja Dušana Makovičkega, ki je bil po rodu Slovak. Njegovi gosti v Jasni Poljani so bili T. G. Masarik, Kramar in mnogi drugi predstavniki češke kulturne javnosti. Tatjana Lvovna je mnenja, da je Tolstoj silno rad imel dr. Ja Dušana Makovičkega. Ko je umiral, je stegnil proti njemu roke, da bi ga objel, ter šepnil: „Mili moj Dušan!...“ Toda ko se je k njemu sklonil drugi zdravnik, je Tolstoj šepnil: „Ne ta!“

„Kateri otroci Leva Nikolajeviča bivajo sedaj v Rusiji?“

„Samo starejši brat Sergej, ki mu je 62 let, in mlajša sestra Aleksandra Lvovna.“

„Kako Vam ugaja Praga?“

„Praga je name napravila zelo simpatičen vtis radi svojega iskrenega prebivalstva. Tu se počutimo prav dobro. Predavati hočem o Tolstojevi družinski tragediji. Ne bom govorila z lahkim srcem; toda o družinskem življenju mojega očeta in moje matere so toliko nepravilnega govorili in pisali, da

sem sklenla, da rehabilitiram materino osebo.

Iz Prage odidem na Dunaj, kjer bom gostovala pri igralcu Aleksandru Moissi.

V Pragi se je Tatjana Lvovna Tolsta ne pričakovano sestala s svojo nečakinjo Vero Iljišno, hčerko Ilja Lvoviča Tolstoj, ki se je nedavno poročila v Jugoslaviji s Čehom. O. Rakovskim, ter z njenim sinom Sergejem Rakovskim, ki se je rodil v Novem Sadu kot pravnik Leva Nikolajeviča Tolstoj.

DAROV

Za svetoivansko podruž. Sol. društva so darovali: Velikodušna Dvojica Gradišar običajnih 50.— L; g. Bole Peter nabral v rodoljubni gostilni Durjave v Rakitniku 40.— L; g. Mirko Čekada v počastitev spomina ranoumrle Olge Ponikvarjeve 10.— L; g. Martin Pilko 5.— L; g. Jaklič Anton 10 kg turšične moke, Neimenovana 3 kg turšične moke in g. Anton Požar 3 oleandre. — Srčna hvala vsem!

TRGOVINA

kuhinjskih potrebščin, velika izbira lončevine, porcelane, steklenine, aluminija, emajliranega železa, svetilk in galanterije vseh vrst.

FRANCESCO SUTZ

Trst Via XXX ottobre št. 6 (nasproti pod. Ljubljanske kreditne banke) Ugodne cene. (268) Postrežba točna.

Vsem Slovencem

poštenim in marljivim prodajamo na obroke obleke, izdelane in po meri, po istih cenah kakor proti takojšnjemu plačilu.

Icardi in drug - Trst

Via S. Nicolò 32 - Poslovnica Via S. Nicolò 31. II.

Odlikovana tovarna glasovirjev

Miniussi in Kidrich

naznanja cenjenim podjemalec, da se je preselila v via S. Francesco d'Assisi 22, I. in da prevzema vsakovrstne poprave glasovirjev z jamstvom. 284

Najboljši šivalni stroji so

I. R. I.

Brezplačen pouk v vezenju. Posebni stroji za šivanje in vezenje L. 570.—, zaklopi z dvema predložnima L. 720.—. Izbira inozemskih strojev po najmernejših cenah. Zaloge šivalnih strojev in potrebščin. 24 Cervešini, Trst, Via G. Carducci 27 Na zahtevo se pošljejo ceniki. 54

MIRODILNICA

MARIO FERLIN

Sv. Maria Magdalena zborna 2 Bivlo. Tel. 774 Pod ulico Via Cerna 10 (opaj Via Madonna del m.) prodaja na debelo in drobno. 63 Barve, laki, copiti, mipe, žebliji, cement, sadra, žveplo, modna galica itd. — Postrežba na dom. Bogata izbira slikarskih vzorcev (štopov) Velika izbira cepilnih potrebščin

Otroci imajo radi

dobro in tečno mlečno kavo, kakor se jo doseže le s pridatkom zdrave in pristne

figove kave Levante

ki ugaja vsakemu otroku. (275)

Skrbne matere naj si to zapomnijo! Velik prihranek. Največja izdatnost.

Edina zaloga drobnarije na debelo

Eugenio Pincherle

Gorica, Piazza della Vittoria 24 Telef. int. 166 Ustanovljena l. 1855

Najstarejša trdka v tej stroki

Priporoča se trgovcem, kramarjem in krošnjarjem. 281 Zmerne cene. Postrežba točna.

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje

kupuje Zlatarna ALBERT POVH Trst, Via Mazzini 46

LUIGI GREGORICH

Tovarna čopičev in krtač TRST, Via della Ginnastica 15 TELEF. 2191 (280)

ALOJZI POVH

Piazza Garibaldi 2, I. nadst. Telefon 3-29 Največja zaloga ur in zlatenine v Trstu. Prodaja tudi na obroke

Hranilnica in posojilnica v Tomaju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo naznanja, da bo prodano poslopje z vrtom vred, nahajajoče se v sredini tomajske vasi št. 11 na javni dražbi, dne 3. maja 1925 ob 3. uri popoldne. Dražbeni pogoji se izvejo pri načelništvu zadruga. (297) NAČELNIŠTVO.

Röntgenološki zavod

za zdravljenje in diagnostiko primarija 67

dr. A. de Fiori

v Gorici, Corso Vitt. Em. III. št. 14 Sprejema od 9-2 in od 2-4

IVAN KACIN - GORICA

Piazza Nicolò Tommaseo št. 29

Tvornica harmonijev, cerkvenih orgel, glasovirjev.

Zaloga raznih godal, strun vseh vrst.

Kupuje in prodaja vsa omenjena godala.

Popravila in uglaševanje.

Prodaja na obroke. (254)

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 - Via Meicanton št. 7-13 Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbiri.

Pohištvo

luksozno in navadno

Gelosa Beniamino & Figli

TRST

Via Carducci št. 20

Telefon 42-33

Specijaliteta masivnih sob iz bukovega lesa, po zmernih cenah.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Glavica in rezerva Dinarijev 60.000.000.— Telefon: 5-18, 22-98

PODRUŽNICA V TRSTU

CENTRALA V LJUBLJANI

Glavica in rezerva Dinarijev 60.000.000.— Telefon: 5-18, 22-98

Obrestuje vloge na vložnih knjižicah po 4 %, na tekočih računih po 4 1/2 % vezane vloge po dogovoru. - Prejema DINARJE na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru. - Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice:

GORICA, Brežice, Celje, Cernomelj, Kranj, Logatec, Maribor

Najprikladnejša zveza z Jugoslavijo

Blagajna je odprta od 9 1/2—12 1/2, in od 14 1/2—18

Podružnice:

Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

Velikonočna priloga „Edinosti“

Janko Samec:

Primorska Velika noč

Nedelja. In solnce kipeče kot vino v časi.
Veselo od cerkvice zvon pozvanja...
In kot da bi vrele čebule krog panja,
ljudje hitijo k veliki maši.

Te skrbne ženice, kako se smebljajo,
ko skrivajo v prti medene potice? —
In moški resni, modri so v lice,
in živo med sabo po poti kramljajo.

Za njimi pa gleda vasica rodna
in trta zelena, ki dá jim terana;
krog njih se kadijo polja plodna,
v trčanju in znoju ljubeče zorana.

In kadar priromajo čez stopnice
pred strogo obličje svetá Gospodarja,
še on jih veseli je, da stopi z oltarja
in krepko poljubi v počteno jih lice...

Fran Žgur:

Velikonočna

Čez sinj neba, nebeški svod,
zagrnen v solnce gre Gospod;

zagrnen v milost, gleda doli
na rod trpeč, pogroznjen v boli...

Gospod, Ti greš kot blagoslov,
greš prek vrhov, greš prek grobov —

greš, kličeš pomlad avo;
zreš, — domovino vdovo...

Ta vdova — zemlja naša je,
bolesti polna časa je...

Mi deca — njene bolečine,
iz temne pijemo globine...

Bolesti naše, časa ta,
kdaj bo izpita, kdaj do dna?

Naj milost Tvoja jo obsije,
ljubezen Tvoja jo zakrije —

pupije grenke nje solze,
presveto Tvoje naj srce! —

France Bevk:

Nevabljeni gost

To je bilo od nekdaj in bo na večne čase
tako: kadar je bilo kruha najmanj in ne-
volja največja, je bilo slavij in napitnic
največ. Jedva smo zavili zastave in jih
spravili, že smo jih razobesili znova in si-
pali cvetje na ulico. Saj nismo vedeli ne
zakaj in ne kako, ampak tako je bilo zapo-
vedano in ubogati smo bili že od nekdaj
navajeni.

V nizu slavnosti se je izvršilo novo slavlje
oni dan, ko se je pripeljal dostojanstvenik
v naše mesto. Koliko je bilo že dostojan-
stvenikov pri nas, ali tega še ni bilo. Zato
so mu priredili velik sprejem, okrasili so
kolodvor in mesto, razobesili so zastave,
od dežja in solnca že vse zbledelo. Ljudje
so se nagnetli v ulice in se natrpali na okna,
celo na drevesih so viseli.

Pred mestno hišo je stala šolska mladina
tri dole ure in se trudna prestopala z noge
na nogo. Godba je igrala himne, gospodje
v črnih sukajah in svetlih klobukih so ho-
dili po cestah in gledali proti kolodvoru.

Vlak je imel zamudo. Ko pa je prišel, je
zaigrala godba, deklice so stopile na peron,
natrosile cvetja, ena izmed njih je dekla-
mirala na izust naučeno pesem, dostojan-
stvenik je vzel šopek rož in poljubil deklico.
Gospodje v črnih oblekah so pristopili in
se mu predstavili drug za drugim; same
znane in odlične osebe.

Le eden izmed njih je bil, da nihče ni
sedel tudi tujec; pil je in jedel, kar so
imeli frak in črne rokavice in tudi klobuk
tak kot drugi, se ga nihče ni drznil vpraša-
vati, kdo ga je klical. Zrli so ga ves čas po-
strani, nekdo se mu je celo približal in mu
je dejal besedo o vročini.

Predstavil se je dostojanstveniku tudi
in zamrmral besedo, ki je nihče ni razumel,
tako tuja in nenavadna je bila. Ko je sedel
v enega pripravljenih avtomobilov, je pri-
sedel k njemu debel gospod, očividno
mestni župan in mu je dejal:

«Kako je vaše cenjeno ime?»
Ko debeli gospod zopet ni razumel ne-
navadne besede, ga je bilo sram in ni
vpraševal znova. Prikimal je in zamahnil
z roko pozdravljajoči množici ter pri-
vzdignil klobuk.

Ko se je množica izkričala in so šolski
otroci videli, kdo je tisti, radi katerega so
tri dole ure čakali na solncu, so se gostje
podali na obed.

Miza je bila dolga, v podobi podkve
ukrivljena; na mizah so kipele čaše kot
prozorni tulipani, vmes pa je žarelo cvetje.

Ko je sedel dostojanstvenik z gosti, je
sedel tudi tujec; pil je in jedel, kar so
mu dali in nalili; ves čas pa ni spregovoril
niti besede.

Prav spočetka obeda se je nekdo nagnil
k sosedu: «Kdo pa je tisti tam?» Sosedi
je skomignil z ramami. Potem so pozabili
napajati. Ob napitnici so trčili z njim in niso
zaznali drugega, kot silno globoko oči in
nenavadno trde roke.

Po tretji napitnici se je tujec zgnil.
Obrisal si je roke in se je dvignil ob mizi;
bil je velik in je zasenčil pol mize. Vzel
je v roko nož in udaril z njim ob kozarec,
da je zazvenel.

Ker nihče ni vedel, kdo je, ni mogel
presoditi nihče, če ima pravico govoriti.
Radovedno so se uprle oči vseh vanj, ko
je pokajal in začel:

«Niste me vabili pa sem prišel. Niste mi
dali besede, vzel sem si jo sam. Če ste mi
nalili vina, je bilo moje vino: Če ste mi
privoščili kosček pečenke, moj kosček je
bil in ne bodi vam žal! Ker ste pa pili in
jedli ob mojem in dobili veselje za hvalo
bližnjega, mi ne boste zamerili, če vam
rečem besedo.»

Debeli gospod je obstal nestrpen in je
pogledal na dostojanstvenika. Ta je sedel
raven kakor sveča, držal z desnico za ko-
zarec in molče gledal izpod obrvi.

Tuji gospod pa je nadaljeval, njegove
udrte oči so dobile neznan blešč.
«Ni prav, da me niste poklicali iz bo-
jazni, da ne znam obleči uiti rokavic niti
fraka in da ne vidim, koliko boste popili
in pojedli. Vse to vam privoščim in še več
bi vam dal. Moji otroci stojé na cesti in
čakajo, kdaj bodo minule napitnice, da vas
še enkrat pozdravijo in gredo domov pit
vodo. Tudi tega vam ne očitam. Zapel bi
bil celo hvalo, če bi me bili povabili, tako
pa se je nabral žolč v meni.»

Dostojanstvenik je pogledal po navzo-
čih, nato je zapil oči v debelega župana.
Ta je pod pogledom skopnel. Dvignil se
je in zamahnil govorniku:

«Človek, kdo pa ste vi?»
«Ne vprašajte, kakor da bi me ne po-
znali. Ne norčujete se iz mene v moji jezi in
žalostil! Zakaj žali me, da me hočete uta-
jiti, kakor da bi me ne bilo. Raje bi bil
prišel v svoji navadni obleki, pa sem se
bal, da me ne spodite. Raje bi govoril v
svojem rodnem jeziku, pa sem se bal, da
me ne boste poslušali. Dve sramoti sem
storil, da dokazem, da sem. Poglejte me!
Jejte in pijte, hvalite se med seboj ali ne
utajite me!...»

Tedaj je dostojanstvenik pobledel. Izpil
je iz kozarca in ga je postavil trdo na mizo,
da je zapel. Nato se je oprl z rokama in
se je dvignil.

Omizje je obšel nepopisen strah. Štiri-
indvajset eksistenc je ležalo na milost ali
nemilost v tej dostojanstvenikovi kretnji.
Vse vprek je zavpilo:

«Nehajte! Kdo ste vi?»
Nevabljeni gost pa je položil trdo roko
na široke prsi in dejal: «Jaz sem narod!»
«Narod smo mi!» je dejal debeli gospod
in udaril po mizi. «Kdo vas je klical? Pro-
sim, da se odстранite.»

In človek, ki ga ni nihče klical, je sto-
pil iz mize in meril sobo do vrat, ki so
se trdo zaprla za njim.
Štiriindvajset src je prenehalo biti, oči
vseh so se vprle v dostojanstvenika, ki je
počasi sedel. Počasi je zlezal nasmeh na
njegove ustnice, srca so pričela zopet biti.
«Smešen intermezzo», je dejal. «Nalijte
mi čašo! Na zdravje, gospod!»

Aloja Gradnik:

Devin

Tu stala je ob produ lepa Vida
in vpirala v daljavo je pogled
in k sebi jo je vabil daljni svet,
kot nekdanj Argonavte je Kolhida.

Koravde, marmor, žametni zida
so mamili jo in tuji cvet;
ni vedela, da tudi trup je med
in da gradove le v oblake zida.

Tujina mrzla ji ni dala sreče.
Grenak njen beli kruh je, cveti trni,
solze so biseri, palače ječe,

ko daljni krov te tožno kliče: «Vrni,
o vrni cel!» in samo misli jata
boječe trka na domača vrata.

Igo Gruden:

V tujino

Enakomerno udarja takt koles...
Ob progi potok, v njem odsev dreves,
samotna hiša, mlín, pršec nemir,
in vmes poljane nepregledne v snegu
sanjavo — modro dahnjene v večer —
in vse na begu, vse na begu...

V zapadu zarja le gori mirno,
oblaki s tihim bleškom v mrak se pno,
nebo se nizko je spustilo
nad domovino, mojo zemljo milo
devojka moja morda zdaj sloni
za oknom orošenim,
med cvetjem, v lončkih posušanim,
poslednja misel mi v pozdrav vihti
čez daljne dalje nepregledne v snegu —
a vlak beži in vse beži,
ah, vse na begu, vse na begu...

O klic bodočnosti, ki si zvrtnil dnove
ljubavi moje mehkel o pričakovanj
roké hlepeče, dvignjene navzgor
v še speče zarje, daljne, nedosežne!
o jadra hrepenenj, žetki in sanj,
v daljine zdaj namenjena brezbrežne:
kam hoče, o, kam plove
mladostni moje divji upor?
Poslednjo misel mi v pozdrav vihti
devojka zapuščena v daljnem bregu —
a vlak beži in vse beži,
ah, vse na begu, vse na begu...

V temán predor
s hropečo silo nas je páhnilo
in vse krog mene je omáhnilo,
uáshnilo, uáshnilo:

boječe mišl so se plaho zgnetle,
zvrtnile in spletle
kot veje zbičanih dreves —

in proti zarjam novih dni
temno-zamolčko v noč bobni
enakomerni takt koles...

Selim Baj:

K življenju

Od prastare katedrale
zvon zapel je s polnim glasom,
da nad sivim, mrkim krasom
so vse dalje vztrepetale;

da so srca prebudila
se iz težkih dni trpljenja,
da se v dušah je rodila
vera v lepše dni življenja.

In obstali so na cesti
trudni, zbežani karaki,
in od pamti so prelesti
v nič splahneli dvomov mraki.

Kakor na oltarjih sveče
lica spet so zagorela,
a iz daše je trpeče
svetla misel vzplamenela:

Vai so narodi družina,
duhu v mejah ni zapreke;
svet človeštva domovina
je in bo na vekov vekel

Samo mi, da bi umrli!
Kot berač na mrzli slami
da bi solnca ne uzrli
zasijati več nad nami;

da bi naša deca rodna
nas na grobu morda klela
in ta lepa polja, plodna
nam roditi ne bi smela? —

Ne, o ne! — To ni mogoče! —
Še so vrste naše rane;
komur solnca se zahoče,
gre in sam si, sam ga vzame!

Josip Riblič:

Šibke minute

Bil je tih večer. Na zahodu so krvavele
male ovčice na nebu in morje je dremalo.
Nedaleč je igral slepec harmoniko in prošil
z monotonim glasom.

Pred nama pa je v kupah žarelo južno
vino. Kri se je pretekala po žilah, vroče
in divje, se obnemogla vmirila in spet
vzplamela.

Večer je šel svojo pot. In ko je ogromna
senca zgostila morje in zemljo v eno, je
leglo tudi v dušo nemo razpoloženje in oči
so pogledale nazaj in se zamislile.

In prijatelj je izpregovoril.

«Brate moj, harmonika in slepec in
solnčni zahod, vse to je ustvarjeno zaradi
šibkosti takih minut, ko človek ni človek,
ampak mehko testo. Ogrodje izgine in
testena stavba se razleže vsepovsod, in
človeka je sram samega spomina. Sram ga
je, pa si zapne suktnjo in krene na samotno
pot. Zakaj zasmeh bi žel in usmiljenje bi
izzval, če bi srečal sodobnika. — Da,
nekoč! Nekoč je bilo tako testo v
božjih rokah! In božji so bili prsti, ki so
ga oblikovali v prečudne umetnine!

Danes je to samo spomin še, spomin iz
davnih dni. Čim delj gre naša pot, tembolj
se preoblikuje naše srce! Daj ga na naklo,
komaj božja pest ga preobrazi. Naprej in
naprej gre naša pot! In ne bo dolgo, pa bo
naklo iz preslabega jekla in božja pest pre-
mehka. Pa tudi spomina ne bo več! Kakor
je lep ob takih večerih, — jutri izgine in
se morda več ne vrne! Nocoj je še, no-
coj — Tista harmonika ali večer sam,
ali vino — kaj jaz vem: prišel je in
potrkal in vstopil! Enak je bil nocojšnjemu
tisti večer mojega spomina.

Mehkoba je bila našla pot do mojega
srca.

Ločil sem se od vesele družbe, krenil s
poti ter legel na pesek morske obali.

Tik za menoj so štrlele kraške stene
navzgor, gole, trde in neizprosne, kakor
trda, košanča kmetška pest; pred menoj
je mirno in mehko dihalo morje.

Tam daleč za morjem je rdeelo nebo, a
na obal je bil že legel mrak. Življenje na
poteh je izumrlo.

Bil sem sam. Sam s svojim srcem, sam
s svojo dušo. Nemir se je lotil mojega srca,
plašno moje duše. Če se je morje potrgalo
s školjko, sem se vznemiril in se plašno
ozrl.

Za grčem, ki je zakrival mesto mojim
očem, se je zasvetilo bledorode življenje
pomolčnih luči.

Tu je izumrlo, a tam živi dalje, sem
šepnil in hotel vetati.

A nerazumljiva sila me je priklenila k
tlo. In čisto blizu sebe sem začutil mrzel
dih: «To si življenje, to si greh, ki gore
tam za grčem. Tudi tvoj greh je med
njimi!»

Prav do srca je segel ledeni dih. Mrzel
pot mi je stopal na čelo. In pomislil sem:
«Kateri moj greh je med njimi?»
Pa je spet mrzel začel:

Burja je razsajala in z neba je neusmilje-
no lilo. Hmel sem proti domu in se tesneje
zavil v svojo suktnjo. Nekje ob zidu je
slonel berač, pohabljen in grbast. V nje-
govih očeh in v tresoči besedi je bila mila
prošnja. Na iztegnjeno dlan so padale
težke debele kaplje z neba. — A jaz
sem šel mimo, kajti prelen sem bil, da bi
si odpel suktnjo.

Tega dogodka sem se domislil.
«Saj sem mu do tistega dne vedno dajal»,
sem skušal pomiriti glas svoje duše. «In če
ga srečam, popravim krivico desetoro-
krat.»

«Nikoli več», je ledeno dahnilo vame.
«Nikoli več! Tistega dne mu je manjkala
desetica, natančno tvoja desetica, da si
uteši lakoto in ugreje prezeble ude. Dru-
gega dne so ga našli mrtevga. Na istem
mestu. Se vedno mu je bila dlan za teboj
iztegnjena.»

Tako je dahnilo vame.
«Bog mi odpusti», sem vztrepetal in
stekel na cesto. Stoteri sklepi so se rodili
v mojih razgredih možganov, tisočero za-
obljub je prisegalo preplašeno srce.

Vem: če bi bil tisti hip srečal človeka,
ki me sovraži, bi ga bil objel in poljubil in
se razjokal na njegovih prsih.

Mehak in napol bolan sem prišel do
ljudi in do mesta.

A glej: Pri prvem koraku na mestnem
tlaku, sem bil že miren; srce in duša sta
našla svoje ravnotežje.

In ko sem srečal prijatelja, ki sem se bil
nekoč z njim sprl, sem šel mimo njega brez
besede in brez pozdrava.

«Vidiš to je tisto, čemur ne vemo imena.
Vzbudi se v prsih, si ti na dan, a ko se
dotakne belega dne, se razblini, splahne v
nestvor, ki se mu ogneš, kakor da se ni
rodilo v tebi. Kaj bi z brezmišično šibkostjo
v našem času? Lastni otrok bi te zatajil,
če bi te srečal v taki družbi. — Mi
gremo naprej, prijatelji, in naši otroci so
še pred nami —»

In prijatelj je utihnil, vstal in utonil v
noči.

Fran Žgur:

Beda

(Ruski motiv)

Po zemljah beda se kot solza zliva:
Na pusti njivi, sklonjena ihti,
potuhnjena se z nožem v lesu skriva,
v salonu v svili se na ples vrsti...

Opolnoči odpre polahko duri,
v razkošja bujnega te vabi slast,
en hip — že strmoglavi v temni uri
z nasmehom zlobnim hladno te v propast!

Fran Žgur:

Deca spat

Deca, spat —
angelj zlat
nas popelje
čez stezice, na gredice,
rože stelje...
Tiho, lahno
gre stopinja,
roka šotor
zlat odgrinja —
Čuje se že
prav natančno
pesem sladko, uspavanko —
Tu nam bode sladko spati,
čuvaj Bog nas, božja mati! —

Fran Žgur:

Pomladanski dež

Prvi blisk nebo razžarja,
s prs neba pomladni grom;
Bog se silni razgovarja,
stresa zemljo, nebes dom...

Dež čez njave, trate, polja
gre od božjih tam jezov —
Kot ljubezen, sveta volja,
gre kot božji blagoslov.

Naj zakliče, v brst razvije
zemlje skriti se zaklad —
in zdravico naj napje
s kmetom Stvarnik na pomlad!

Fran Žgur:

Dr. Ivo Šorli — Šmarje pri Jelšah:

V tistih daljnih dneh...

V tistih daljnih dneh mi je pred «Tremi
kronami» drugošolčku povedala teta Nanca,
moja rednica, da za veliko noč ne pojdem
domov; češ, samo stane, dobička pa ni no-
benega. Moj Bog, saj sem bil že tako vaje-
stniti zobe in izreči besedo zahvale tudi
za grenak dar, a ta grozna novica mi je
vendar pomenila prvi resnični udarec v
rosem življenju. Ne samo bridki obraz
moje ljubljene matere, da se tistih kratkih
šest dni ne bova smela biti skupaj, tudi
naša bela hiša daleč daleč tam gori na svo-
jem solnčnem brdu, tiste mile zelenice
trate, domača cerkev in vas, ah, vsa naša
svetla, tiha dolnina je hipoma stala pred
menoj in me žalostno gledala, vedoč, da je
odločeno in končano.

Toda mogoče so moje trepetajoče ust-
nice le ganile sicer dobro ženo. Kajti za-
čela me je nekoliko tolažiti. Razume se, da
me te dni vzame iz zavoda — o, ali tam bi
bilo prav čez počitnice nekoliko svobode!
— in skupaj bova hodila po cerkvah; kaj
pa žele sijajna mestna vstajenja z vojaško

godbo in umetnimi ognji, ki jih še nisem
videl dotlej: ob šestih na Placuti, potem
pri kapucinih, da komaj dohitiš, nato ob
sedmih pri jezuitih, v veliki cerkvi, pri sve-
tem Roku.

Saj sem kajpak že slišal o teh procesi-
jah; vendar v trdni veri, da se mora v me-
stu s samim nadškofom že celo vse vršiti,
kakor Bog zapove, mi doslej še na um ni
prišlo, vprašati po času. Tako nisem mogel
drugače, nego da sem ostrmel. Pa sem se
tudi v srdu, ki je zavalovel po prvi osup-
losti čez moje drobno srce, lahko znesel
vsaj nad tem.

«Sele ob šestih začnejo vstajenja?» sem
rekel porogljivo. «Kaj je v Gorici Kristus
ob šestih od smrti vstal?»

«Ej, otrok moj, seveda je povsod vstal
ob treh zjutraj. Toda praznuje se prejšnji
večer. Ali si čuden!»

«Prejšnji večer?» sem debelo pogledal.
«Torej ne ob šestih zjutraj, ampak ob še-
stih — zvečer!»

Zdaj pa že celo lepa hvala! Saj to je po-
tem kar spakovanje, pravo onečastanje
najsvetejšega spomina! Samo zato, da jim
ni treba vstajati, kladam! In naj sami an-
geli korakajo po goriških ulicah — še en-
krat hvala lepa!

Pa je res to pot šel kelih še mimo mene.
Teta me je drugi dan spet počakala in pre-
klicala prepoved — radi moje matere,
svoje sestre, ki bo drugače preveč žalostna,
je rekla.

In na veliki torek ob eni popoldne smo s
tretješolcem Petrom in sošolcem Izajijom
že veselo korakali tja gor v planinski
raj. To se pravi: do Kanala si nas je vsa
truma gorskih fantov privoščila velik omni-
bus — Grusovinovo «žardinjero» — od
tam pa pogumno peš dalje, vedno bolj
prešerni, vedno bolj sladko razigrani, skozi
Ročinj do Podsel, nato čez strmine do
Svete Lucije in še po samotni baški soteski
do nas. Ah, še zadnjih deset minut od
Kosa do Klavž! Potem se dolina hipoma
razmakne — okrog desete je zveličar in mesec
sveti, da je vse zlato in srebrno — o kako
črni slap grmi, kako se sveti na llovici mo-
gočno novo šolsko poslopje, kako se je
trenutek nato zableščala cerkev in vas,
kako ljubo me pozdravlja in kliče z rebra
visoko tam gori naša jasna hiša!

Izajija je že doma, Peter ima samo do-
brih deset minut po ravnem — saj danes
imajo noge drugačen čas! — jaz edini mo-
ram še te strome pol ure v hrib. Ali zato
mi že nocoj objame blaženo oko vso to pre-
lestno globel in na moje rahlo trkanje (da
je še treba prsta, ko bije srce takò!) me
čaka najslajšega glasu odziv...

Oj, in jutri se smeja v Izajijem prvič
prikazati k večernicam na koru in peti vse
tiste lepe hebrejske žalostinke s Seljakovim
Ivančkom, ki je že v šesti, ter Petrom, ki
je začel lani. Res, onadva bereta latinsko,
kakor da je slovensko, in tudi Izajija, od-
ličnjak, jo pobira hitreje od mene; ali za
število sem, mati trdi celo — navzlic to-
likemu delu je šla poslušat ta dolgi tuji
dolčas! — da brez mene pol toliko ne bi
opravili. In dopoldne in popoldne ne za-
mudimo vrstice, da je komaj še časa za
posete pri stricih in tetah. Ko pa te še vse
gleda, z nedavnimi tovariši vred, če tako
mogočno stopaš iz cerkve in nazaj med iz-
voljenci usode!

Da, tako se spodobi: da je uprav v so-
boto zvečer tuga še največja! Saj Kristus
— tisti pravi, velikonočni — še vedno v
grobu leži in Njegova žalostna Mati, ki so
ji posvečene te zadnje turobne molitve, še
nič ne sme vedeti, da je tako blizu Sinovo
poveljenje. Ali za vso to črno bolestjo se
svetlika skorajšnje veselje, in ko zapuščas
temotni božji hram, ga že vidiš, kako bo
ves čez malo ur žarel.

Nekaj prej je treba leči nocoj, kajti
spanje bo kratko. Saj se ti zazdi, da skoraj
še mogoče ni, ko iz doline že zagrmí poča-
sen strel. Za njim drugi, tretji, deseti. Vmes
se preliva po drhtečem zraku vriskajoče pri-
trkovanje zvonov. O prav, ker ste počakali,
da praznujete Izvičarjevo zmago v ti re-
nični uri, je tako resnična vsa ta radost!

Tu pa tam plapolka kres. Po vseh poteh vro
množice proti cerkvi. Studentje z duhovniki
že pojemo veseli matutinum. Ker gre vse
bolj naglo, je latinščina organista Mihe kar
prava latovščina, a Bogu Dobrotnemu nič
manj dopadljiva.

Naposled napoti veliki trenutek. O ka-
ko čudovit je našega Primšarja trikratni
aleluja! Kakor pozneje nisem slišal boljše-
ga propovednika — kako je znel klesati svo-
je stavke, kako je vselej v hipu največje
napetosti končal, naj je tudi bilo malo tea-
tralike vmes! — tako sem samo še v beneški
Markovi cerkvi čez leta slišal lepši glas.
In tudi pevci pod vrhim našim Ivanom Kraj-
nikom so odgovorili prelepo.

Streli padajo udar na udar, skozi visoke
oboke votlo, mogočno, skoraj strašno grme
zvonovi. (Kajti podmelska fara je ponosna
in se z njo more meriti edino še Tolmin!)
Vsa cerkev se pomika tja ven — za župni-
kom z Najsvetejšim in dvema sobratoma
pod zlatim nebom takoj stopamo mi.
Ubrano nas spremlja nadučiteljevih pev-
cev najnovejši zbor.

Ali zdaj smo zunaj — nad nami zvezda
in pravo nebo, tam nad Slemenom prava
danica. In je tudi treba, da se umakne to
umetno petje, ki ga je vsak vesel v cerkvi,
a so tu in sedaj preveč polna vsa srca, da
bi samo poslušala. Zato je stari Miha pogle-
dal tja čez na svetlo dno oznanjevalko in
za njim iz stotero in stotero grl: Danica
svetila in mirna je noč — kar skalo odkrila
je angelska moč.

Z vseh oken migljajo lučke — kakor za sveto rešnje Telo, samo v noči stokrat bolj živo. Topiči pokajo, zvonovi pojo, zvončki klenkajo, pesem se vrsti za pesmijo, same tiče lepe, starodavne.

Pri Končarju se obrnemo na dolenjo ulico. Kaj je letos nadežlivo napravil na svojih širokih steklenih vratih! Odršenik z zastavico v roki in kakor živ se sveti pred začudenimi očmi. «Trasparent!» gre za Hvalovim Janezom, ki je bil po svetu, od ust do ust.

Potem velika maša z leviti skoraj do zore. Ali misli čedalje bolj silijo k silnim loncem na domačih ognjiščih, iz katerih gledajo črne krače in se po vsi hiši širijo sladki vonji. Ne samo radi noči, ki je zdaj po zatonu meseca večja od prej, se bolj radi njih se na trgu nihče ne ustavi.

Ampak dočim ti mama sedaj pred drugim spanjem dovoli še samo majhen odrezek s kosčkom pogache, je pa opoldne prava gostija. Juha z rižem ali lizanj — tista dehtea svinjska juha, ki mi na veliko noč še danes najbolj diši! — potem pršut in... budli. Ah, da ne razume izven mile baške domovine nobena ženska, kako se napravijo budli! Pa je treba vendar samo malo koruzne moke, žlico masti in pest rožin! Moja svakinja me je z njimi presenetila toliko let pozneje še enkrat, joj, menda zadnjičkrat! «Sunka pa rožine! Ali si pri pameti?» mi rečejo danes, če prosim.

O, že mogče, da netolminska pamet ne more spraviti skupaj slanih gnjati in sladkih cibeb. Ali vmes so tisti čudoviti spomini na zlato mamu, na zlato mladost, na zlato deželo rodno, na tiste zlate, edine, nepozabne podmeleške velike noči... zagrenjeni samo s se danes nerazumljeno krutostjo, da smo se morali že na velikonočni ponedeljek najpoznejše opoldne, ko so bili kneški pri-ruhi še celi, odtrgati od vseh teh milin in s tako brezkončno težkim srcem obrniti zopet po mračni baški soteski proti tujemu mestu, v žalostno, temno kletko, pod neusmiljene nemške profesorje...

Fran Žgur:

Pomladanska

Pomlad zdaj seje zlate sanje in spev in cvet — vse kamor gre; vzkipelo prsje je valovanje; srce postalo je morje —

Nemirno, širno kot svoboda, vse sinje, kakor lok neba; a duša harja — dih Gospoda na njej mi psalm globok igra...

Priroda, božje razodetje zamalja mi uho, oko — Iz prs jaz njenih trzem cvetje, ljubezni božji gledam v dno...

Jaz sem kot dete, ki ga ščiti na prsih materinskih — Bog — Sem kot vijolica, ki kiti v lepoti skriti temni log.

Zdravico pil bi zdaj s škrančkom zagrnjen, v solnce skrivit zlato, potem zavriskal tam za klančkom kot svat z nevestko bujno vsol!

Fran Žgur:

Želja

Čez nebo se kakor slak pletejo meglice; kakor morje, sinji zrak, v njem brzijo ptice...

Iz zemlje cvetov je val planil razodetje; svat poljan, škranček stkal gnezdo je sred cvetja.

Vsak metuljček ženin v pas, s cvetkami svatuje; črnil k svatbi brunda v bas — solnce-car, mašuje!

Hočem, da kot slak meglice plavam po obzorju, in potem kot pesem ptic vtihiem v cvetja morju...

Ivan Vouk:

Na Veliki petek

Nad majhnim obrežnim mestom so viseli že od jutra sivi oblaki: Pihal je mešan veter, jug in sever sta se zaletavala drug v drugega, nekoliko zapoznela pomlad pa je čakala za njunim hrbotom, kdaj se naveličata.

Po številnih cerkvah in kapelicah so goreli božji grobovi, zakaj bil je veliki petek. Zvonovi so počivali že dva dni, pobožni meščani so hodili od cerkve do cerkve, skoraj nikjer ni bilo čuti glasnega govorjenja, v ozračju in na obrazih si čutili razpoloženje velikega petka.

V tem mestu je preživel Vladimir Mrak svoj črni petek. Štiri mesece je živel tu. Zdravniki so ga že davno pošiljali na jug, k morju. K sreči je imel tu dobro teto, ki mu je pripravila udobno sobo in prijeten dom, kolikor je bilo v njeni moči. Sicer bi ne bil vzdržal v tujem mestu med tuji.

V zadnjih dveh mesecih se mu je obrnilo na slabše in vidno je hujšal. Ponoči ga je mučil silen kašelj, slabo je spal, a čez den je bi trudan in nič se mu ni ljubilo festi. Že dvakrat je bruhal kri, moči so ga naglo zapuščale.

Čutil je, da se mu bliža konec. Vendar pa je imel skoraj vsak dan nekaj svetlih trenutkov, ko je trdno upal, da se mu obrne na bolje in da še ozdravi. Bil je to optimizem, ki po navadi ne zapušta takih bolnikov do konca.

Toda v zadnjih tednih so postajali ti svetli trenotki vedno redkejši.

Mrtvaška tišina, ki je tisti dan vladala v pobožnem mestu, je vplivala pomirjevalno na njegovo obupno srce in začasno je v njem prevladala resignacija, v kateri je našel tolažbo. A zopet so prišli trenutki črnega obupa, nato je pošiljal svetel žarek upanja, za njim je nastopila možata resignacija in tako so se neprestano vrtela razna čustva v njem.

Zamislil se je nazaj v prejšnja leta, ko ni bil tako hudo bolan. Iz tiste nikdar več dosegljive daljave ga je pozdravljala ljubezni obraz in smehljajoče se oči njegove neveste Mire. Že šest mesecev je ni videl, to je, odkar je moral pustiti službo zaradi bolezni.

Težko je bilo slovo obema, vendar zanj težje, zakaj poslovl se je takorekoč za vedno od življenja, od ljubezni, od sreče. Odvezal jo je sleherne obveznosti do sebe ter ji zažrtel, da more le njegovo popolno ozdravljenje izpremeniti ta sklep.

Mira se ni hotela spočetka sprijazniti z njegovim stališčem, tudi ni mogla verjeti, da je tako hudo z njim. Le njegovim prepričevalnim besedam se je udala v ločitev. Trdno pa je izpovedala svoje upanje, da ga bo videla še zdravega in da pride do njune združitve.

Tudi vsako dopisovanje je prekinil, zakaj Vladimir Mrak ni hotel več mamiti dekleta, odkar je vedel, kako je z njim. Zaradi te prostovoljne žrtve je mnogo trpel, četudi ni nikdar tega pokazal.

V samotni tujega mesta mu je postalo večasih nezno. Vendar je vzdržal skoraj do konca. V zadnjem mesecu pa se ni mogel več zatajevati in napisal ji je daljše pismo, v katerem jo je med drugim obvestil, da ni nič boljši in da mu je težko po njej.

Sramoval se je svoje slabosti. Ko si je vedno zabíčeval, da če mu je umreti, naj umre junaki.

Pozno popoldne je veter ponehal, zrak je postal mehak, dasiravno so oblaki trmasto obtičali nad mestom. Okno njegove sobe je gledalo na velik trg. Dva starinska, kamenita vodnjaka sta samevala na obširnem trgu. Tisti dan se niso lovili okoli njiju otroci kakor navadno vsak popoldan. Veliki trg so ponekod zapirale lepe hiše, skoraj palače. Okrog in okrog ob tlakovanem trotuarju je šla vrsta mladih akacij, ki so ravno kar brsteli. Po oknih so stanovalci že razobešali preproge in nastavljali sveče, zakaj zvečer je imela iti mimo procesija.

V sobo je stopila teta, prinesla dve sveči in rdečo preprogo, da jo pogrne čez okno. — Ali boš tu o procesiji? je vprašala nečaka, stopila k njemu, ga pobožala po laseh in ga pomilovalno pogledala.

Njen pomilovalni pogled ga je jezil, toda njena dobrota ga je ganila. Nemo je pritrtil in teta je odšla, da mu prinese večerjo. Že več dni ni zapustil sobe, ker je bil pre slab; pa se je tudi v sobi udobneje počutil, ker je bilo toplo notri.

Polagoma se je zvečerilo. Na oknih so zagorele sveče, električne žarnice ovite s črnim florom so ozivale, ljudje so se zbiral v gručo. Iz glavne cerkve je že krenil izprevod, zakaj ljudje so delali spalir. Čez četrte ure je izza široke ulice rastel izprevod, kakršnega ni Mrak še nikoli videl. Večer je bil tih, zrak mehke. Bila je že trda noč, nebo je bilo še vedno oblačno. Trg je bil razsvetljen, a na oknih goreče sveče so mu dajale svečanostno lice.

Najprej se je pokazala vrsta lepih svetilnikov z gorečimi svečami za steklenimi šipami. Pred vrsto je nosil močan možak vodilni svetilnik, ki je bil izredno velik in težak.

Pri dolnjem koncu ozek se je piramidasti šestokotnik širil navzgor do široke glave, proti vrhu pa se zožil v topo špico. Iz trdega lesa izrezljani angelci ob oglih in druge podobe na njem so bile pozlačene. Svetilnik se je spodaj končal v dolg deloma izrezljan in pozlačen, deloma rdečo pobarvan debel drog, ki ga je nosilec naslonil na poseben pas.

Bleščeč in ponosen, je bil veliki svetilnik predhodnik vrsti enakih, toda nekoliko manjših svetilnikov, ki so jih nosili odrasli moški oblečeni v dolge rdeče halje, prepasane z belimi vrvmi.

Tiho in resno so korakali možje, za njimi pa je šla vrsta duhovnikov v belih zgornjih, poleg njih pa strežniki s svečami in zagrnjenimi razpeli. To je bila procesija stolne cerkve.

Nato je prikorakala druga vrsta. Zopet vodilni svetilnik kakor v prvi, za njim vrsta enakih manjših. Ti so bili v drugem slogu izdelani, barva pa zlata in črna, kakor pri prejšnji zlati in rdeči. Črno oblečeni nosilci z belo vrvijsko prepasani so ravno tako resno in tiho korakali ter na mig ubogali ukazne in švigali sem in tja.

Vsaka izmed petero cerkva je imela svojo procesijo, v svojem slogu, v svojih barvah. Razen svetilnikov so nosili še zagrnjene kipe, cerkvene zastave, prapore, velike steklene zvezde, ogromne svečnike in vse to se je lesketal v zlatu in srebru.

Stopali so mimo franciskani, za njimi kapucini, drugi duhovniki, sploh vse, kar so premogle cerkve pobožnega mesta. Čez četrte ure je ves obširni trg blestel od tisočero pomikajočih se luči in sveč. Izprevod je napolnil obseg trga in še so prihajale nove vrste.

Tedaj se je razlegla v tišino žalna koračnica. Trdi in revni zvoki pihali so odmevali po trgu, ljudje so se priklanjali, če so nesli mimo kako razpelo.

Ko so zamrli zadnji glasovi pihala, je zadonelo ubrano petje moškega zbora: Miserere... Tako se je vil izprevod mimo Mrakovega okna in duh po svečah je napolnil ozračje.

Vmes je bilo slišati molitve duhovnikov, odgovarjanje strežnikov, poklekovanje množic, koder je šel baldahin, pod katerim je stolni kanonik nosil svete relikvije.

Vladimir Mrak je strmel v to nenavadno silko. Ta izprevod je bila veličastna slika velikega petka. Bog je umrl...

Prezvel ga je nenavaden občutek. Svoznal je ničevost svoje žalosti in svojega trpljenja, primerjajoč sebe z neizmerno tragedijo vesoljnega trpljenja, ki se je od samih začetkov zgrinjalo na človeštvo. Njegovo trpljenje je bilo le drobec vsega, kar je svet že prestal in prestaja. Sam Bog je moral umreti, da je odzvel temu trpljenju strahoto večnosti. V zavesti, da je slehernega trpljenja enkrat konec, je mogče prenašati tudi najhujše...

Uro časa se je vil neizmerno izprevod mimo njegovega okna, ko so se polagoma izgubile zadnje vrste luči, je zamrla zadnja žalna koračnica in je utihnilo pretresljivo petje. Slišal si samo še drsanje nog množice, ki je zaključila sprevod.

Vladimir Mrak je zaprl okno in se zamislil. Po resignaciji se ga je polasčal vnovič brezup. Naslonil je glavo na mizo in se razjokal. Kristus vstane, premagal bo smrt, toda zanj ni več vstajanja. Kristusov veliki teden se konča z vstajanjem, njegov pa se zaključuje z velikim petkom...

Drugo jutro okoli desete je vstopila teta v sobo ter mu naznanila, da je prišla gosposodična Mira. Naglo se je opravič ter jo pričakoval. Bil je zelo nemiren in razburjen. Ponoči je malo in slabo spal. V očeh se mu je še bralo trpljenje brezupa, toda zdaj je prevladovala že resignacija. Skušal si je dati videz junaka, ki zre brez strahu in tožbe smrti v obraz.

Mira je vstopila. Ustrašila se ga je. Vedela je, da je hudo bolan, in si mislila, da ga dobi shušnega, vendar pa ni pričakovala, da ga dobi tako upadlega. Mira je bila živo nasprotje bolnika, ki ji je sedel nasproti. Visoke, ravne postave, rožnatih lic, pogumnega nastopa, je prinesla dihi življenja v to mrtvaško sobo.

Vladimir se je težavo vstal, ji šel naproti in ji stisnil roko. Ko ga je hotela poljubiti, se je odmaknil.

— Dovolj roka, Mira, saj veš, kako je z menoj. — Sedel je v naslanjač in pokazal na stol.

Mira ga je žalostno pogledala. Po licu sta ji spolzeli dve debeli solzi. On pa ji je rekel:

— Pusti solze, Mira, zdaj potrebujem bodrila. Kdaj si prišla? — Včeraj popoldne. Iskala sem te, pa ker je prišlo pozno, sem počakala do danes.

— Ali si videla procesijo? — Da, videla sem. Ti tudi? ga je plašno vprašala.

— Tudi, pa nič se ne boj. Taka reč človeka dviga. Prav rad sem, da si prišla. Gotovo te je moje pismo napotilo sem-kaj. Oprostite moji slabosti.

— Tudi brez pisma bi bila prišla. Velika noč je tu in vest mi ni dala miru. Morala sem priti in te pozdraviti. Spomin na prve, srečne čase, je bil, ki me je pozval.

— Lepo je od tebe. To delo usmiljenja ti mora biti zapisano v dobro. Vidiš, človek je slab. Tako sem si zabíčeval, da se moram posloviti od življenja kakor junak in da ne smem motiti tvojega dušnega miru s svojim propadanjem, pa je volja slabejša od mesa.

— Čemu si tako obupal nad življenjem? Ali je tako gotovo, da umrješ? Se veliko slabejši so ozdraveli.

— Mira, nočem se več varati. Kar se ima zgoditi, naj se zgodi. Vidi, da si prišla po zadnje slovo.

Tiho je zajokala. — Čemu jočeš? Jaz bi se moral jokati, toda ti, ki si zdrava, polna življenja, moraš biti vesela.

Vzravnala se je, si obrnila solze in dejala: — Prav govoriš. Zaslužim, da me zapodiš. Namesto da bi te bodrila, te žalostim. — Človek je pač vedno tak sebičnej, da vidi le svoje trpljenje. Jaz pa še upam, Vladimir, v tvoje ozdravljenje.

— Le upaj, Mira. Upanje je znak zdravja. Toda z menoj gre prav zares h kraju. Zakašljaj le, naslonil se nazaj in počival. Mira ga je prepričevala, da ozdravi, veselo in brezbrizno je govorila, da mu prežene črne misli, ki so ga mučile bolj kakor bolezen.

Sprejedal je njeno prizadevanje in se nasmehnil.

— Ne smeš si vzeti preveč k srcu moje smrti. Glej, spomlad prihaja v deželo, zima se posavlja. Ti si pomlad, Mira, tvoj dan se šele pričinja, jaz pa odhajam. Kakor v vsej naravi, tako je tudi pri človeku. Eni vzhajajo, drugi tonejo...

Ob enajstih so hkrati zapeli zvonovi vseh cerkva, možnarji in topiči so weselo pokali, glorijska vstajanja se je raznesla po mestu. Vstopila je teta, prinesla v skledici žegnane vode ter z njo pomčila nečaku in Miri oči. Svečanostno ozračje je napolnilo sobo. Zunaj je bil krasen solnčen dan. Skozi odprto okno je prihajal nežni dihi pomladnega vetrca, topli solnčni žarki so posijali v sobo.

Vladimir Mrak je vstal, pogumno pogledal Miro v oči in mirno rekel: — Slišiš, vstajenje! Smrti ni. Bog je umrl, da jo je premagal. Lahko mi je zdaj pri duhi.

Nato se je obrnil k teti: — Popoldne mi greste po spovednika.

Mira je ostala ves dan pri bolniku. Pri-srečno in skoraj veselo sta se zvečer poslovila. Ponoči je imel Mrak hud napad kašlja in zopet je bruhal kri iz njega.

Na velikonočno nedeljo je Mira prišla že ob devetih. Bolnik si je dal prenesti naslanjač k oknu in poslušal Mirino govorjenje. Dobro mu je del njen glas, njena bližina ga je božala, v prsih mu je bilo lahko.

— Ko ozdraviš nekoliko, se popeljeva proč od tu; v naši lepi dolini bova na novo oživila lepe spomine in zopet bova srečna.

— Da, ko ozdravim, — je rekel Vladimir — in oči so mu zasijale v nepopisljivo blaženosti.

Nastopila je minuta molčanja. — Mira, saj nisi huda name, ker sem ti pripravil tako žalostno veliko noč? Daj mi roko.

Dala mu je roko in ljubezno zavrnila njegove besede. Žalost ji je napolnila srce, ko je videla kako umira pred njenimi očmi tisti, ki je imel postati njen mož.

Težko je zahopel bolnik in zakašljaj. In tedaj je bruhal vnovič potok krvi iz njega. Smrtna bledoba mu je polnila obličje.

Glava mu je klonila na rame, pogled mu je ugašal. Zadnjič se je skušal vzravhati, pa ni imel več moči. Njegove oči so še strmele v Miro in se poslavljale.

— Okno... odprti... je zašepetal. Stopila je k oknu in ga odprla. Svež pomladen zrak je zavel umirajočemu v obraz.

— Mira... spomlad... zbogom... je še komaj slišno izustil in ni ga bilo več. Zatisnila mu je oči in poklicala teto.

Arnavtka

Stricu Agušu veli Arnavtka: «Jasi v sela, v okna se oziraj; kjer na oknih nageljni žarijo, stopi s konja pa si ženo snubi. Mlad, močan si, bogat in junaki — vse prejaši dole in planine, prav od morja išči pa do morja, ne iztakneš je nikjer devojke, ki bi roko v zakon ti odrekla. Samo mene si izbiji iz glave, samo jaz ne morem biti tvoja; srenja bi nikdar ne privolila, brat bi tebi me ne dal nikoli — preveč blizu sva si po kolenu.»

Selim Aguš se do tal prikloni. Jase v sela, a ne gleda v okna, vse prejaše dole in planine, a ne vstopi, žene si ne snubi. Neprestano gleda konju v grivo, mrko vrancu čilemu očita: «Daleč si zanesel od solnce, čno sije le v domačem selu; nesi me nazaj, da vidim solnce — naj ozdravim ali naj poginem.»

V noči se povrne v rodno selo, konju dobremu zobi nasuje, sam uleže se pred njenim pragom pa ugiblje: «Jutri jo zasnumim, a če brat in srenja je ne dasta...» Čuj, iz njene sobice prihaja komaj slišna, pridržana tožba: «Sama sem ga pahnila od sebe... In ko vrne s tujo se nevesto, ali ne umrem od ljubosumja? Ali je mogče, da ni čutil, ko sem ga pošiljala od sebe, kakšno laž so govorila usta in kako mu moja kri je vpila: Mili Aguš, glej, kako sem tvoj! Pravijo, da je to grešen klic. A zakaj je v njem vsa moja sreča? Zdjaj ne more biti več pregrešen, zdaj je vsega konec: on je šel, da poišče si drugo nevesto, jaz pa se tolažim s puhlim zvokom in ponavljam neuslišana: «Mili Aguš, glej, kako sem tvoj!»

Aguš plane, se odzove klicu; tisto noč sta bila srečna... Srečna?

Brat motri sestro svojo drago: zmerom bila je otožna, tiha, zdaj premnogokrat je prav vesela, brz nato pa mrka, huda, jezna — to ni več poprejšnja tiha žalost. Kaj jo je tako izpremenilo? — Neki dan, ko se naspri na senu, dvigne se mladenič pa zagleda blizu staje svojo mlo sestro: razigrana stopa preko dvora, sama vase nekaj si pripeva, sladkor se beli ji v drobni dlani. Brat odmakne v svoje se zatišje. Koga sestra tako sladko krmi? Ona stopi k stricem v vranco, s sladkorjem ga pita, vrat mu boža in se smeje: «To sta bila nora ti in stricek Aguš; po planinah stikala za tujo sta nevesto, jaz pa sem za vama se solzila. No, pa si ga le nazaj prinesel, strica Aguša k nevesti pravi.»

Skoči bratec pred sestro rodno: «Reči, da si zdaj samo lagala! Ali res njegova si nevesta?»

Zdrzne se devojka v silnem strahu, izpred brata ljutega pobegne. On izdere handžar, vpije v sere: «Kje si, Aguš? Priđi, da opelo: to sramoto nam s pošteni krovovi! Vsi vaščani vro na beli dvorec, kmalu pride tudi Selim Aguš, stopi v sredo in izdere handžar. Dobro ženin meril je na brata, brat na ženina je meril bolje — Selim Aguš se je zgrudil v krvi. Še prišel je nevesta prava, uzrla Aguša na trdi zemlji, v roki bratovi krvavi handžar, k bratu planila s prosečim glasom: «Mili bratec, če me ljubiš sestro, daj, potopi mi v srce ostrino, da lepo s krvjo se kri pozdravi in obe objameta se družno.» Bratec malí ji usliši prošnjo, deva jedna k ženinu omahne, srenja se razide po domovih, brat opere handžar na studencu, odkoraka v svobodne planine. Tretji dan prihajeta na selo sam sodnik in zvesti mu pisar, ta beležiti, kar se je zgodilo, oni soditi, kot velewa zakon. Prič bi rada, a je ni nobene;

samo na gomili za vasjo, kjer počiva ženin ob nevesti, pisano je čaka sporočilo: Kdor bo sodil še, se bo kesal. Krivda in sramota je oprana, sodba je podpisana, dogazna.

P. R. A.

Fran Žgur:

Rdeči cvet

Li-Taj-Pe

Sloni na oknu, žalostna sloni, zamaknjene v pletilo zro oči; kar v prstek zbode se in roža čela vezila njenega je pordečela...

Glej, v misel sladko pade ji junak, ki daleč tam od tihe nje samije, z razbojnim se sovragom bije — obhit s krvjo je s konja padel vznak.

Zla slutnja, bol srce ji zgane, a iz oči tok solz je plane...

Spet v mislih sliši glas podkov — poslušaj... Da, to komj je pač njegov! — In odgnala okna je preprogo — Pogledaj... Nič! Le srce tolče ji tako ubogot

K vezilu sede spet molče, vanj veže bisere — oči solze...

V spomin brezimnemu prijatelju

umrlemu pred 24. aprila 1925.

Dragi prijatelj! Tu ob odprtem grobu stojimo, ki smo te sprenili na tvoji zadnji poti. Brické solze nam lijo po licih in te-lovniku, kaj zato, lica se obrišejo, telovnik posuše, žalost, tužna žalost pa ostane neizbrisljiva in neposlušljiva v naših srcih. Še vedne se ne moremo sprijazniti z dejstvom, da te nam je usoda tako sabinsko ugrebala, a krsta pred nami govori le prejasen jezik.

Dragi prijatelj! Še pred dvema mesecema si bil zdrav, krepak, čil, vesel, zadovoljen, srečen. Imel si konkordat v žepu, v glavi pa vse polno lepih, nepremišljenih, izvedljivih načrtov, a prišel je kraljev odlok-zakon od dne 13. decembra 1922, št. 3156., prioben v uradnem listu dne 21. februarja 1924, št. 44., vsebujoč dogovor s Avstrijo in Ogrsko glede terjatev napram bivšim avstrijskim erarjem. Naučil si se ga na izust. Prebrali si nato pojasnila k temu zakonu v vseh italijanskih in alženskih listih, podčrtaval važna mesta z navadnim, kopirnim, rdečim, plavim svitčnikom in s peresom, iskal informacij pri hipotetnem zavodu, stopil na finančni urad, čakal na podprefekturo, posvetoval se v pisarni edinjaške «Edinosti», šel k stražarski «Edinosti», postal član Kmečke in delavske zveze, pokupil vse mogče obrazce za prijave — bilo jih je za poldrugo samokolnico — slednjji kljub temu nisi vedel, ali imaš prijavi ali ne. Zopet si prebrali liste, nabavil si novih obrazcev in križev pot od hipotetnega zavoda mimo finančnega urada, podprefekturo do privatnih nasvetovalnic se je zopet začel. Ker nisi bil koncem vseh koncev na jasnem, ali treba prijaviti ali ne, in če se prijavi, s kakimi listinami naj se opremi tvoja prijava, si rajši umrl! Blagor tebi!

Dragi prijatelj! Upogniti te ni mogla vojna vihra, kluboval si na petih frontah, sovražnim granatam in šrapnelom, usel a pegastemu legarju in drugim vojnim boleznim, a sedaj si se zadušil v kupu časopisov in obrazcev, rekvizicije so te spravile v prežgdnji grob. Blagor tebi!

Dragi prijatelj! Prepričani smo, da stojimo tu ob tvojem odprtem grobu, da s to prijavo se ni končno, rešeno vprašanje naše vojne odškodnine. Bog ve, kaj se bo še zahtevalo od nas! Ti si se rešil vseh skrbí, ki nas še čakajo. Če pa pride zopet kak tak nejasen odlok nad nas, potem, dragi prijatelj, na svidenje v kratkem času!

Pevci so odpeli «Nad zvezdami», pogrebi so se nato razkropili, da počaste pri kozarcu vina spomin rajnega prijatelja. Nekateri so šli k Princiču, drugi k Molariju, tretji k Fieglu, Jelenu, Centralu, Orlu, Maksu, povsod se je govorilo — o rekvizicijah, prijavah, listinah, notornih aktih itd.

A. K.

Slovenske narodne pesmi, nabral in četrdesetglasno postavil Marko Bajuk. I zvezek. Pomnožena izdaja. Izdala in založila Nova založba v Ljubljani. Cena 26 Din. Ker sta oba zvezka Bajukovih narodnih pesmi, ki jih je svoj čas izdala Glasbena matica, že davno pošila, je Nova založba založila novo pomnoženo izdajo. Zbirka obsega 51 zborov, izmed teh 44 moških, 5 mešanih in 2 ženske. Namen, ki ga je hotel doseči profesor Bajuk s to zbirko, je očitno ta, da se naša narodna pesem vzdrži in še oživi v čim širših ljudskih plasteh. Zato je na oni strani izbral tiste pesmi, ki se splošno najraje pojo, na drugi strani pa je harmonizacija kar moč preprosta, tako da vsako zbirko z lahkoto obvlada v glasbeni teoriji še tako neizvežban zbor. Tudi glasovne moči ne potrebujejo Bajukovi zbori: kvartet z dobri glasovi se bo prav tako dobro slišal kot močan zbor. Uprav to lejstvo, da Bajukova harmonizacija ne stavi nobenih velikih zahtev na zboro, bo znatno pripomoglo, da se bo narodna pesem veliko in pogosto in ob najraznejših prilikah pela. Pri vseh svojih psepčnosti pa Bajukova harmonizacija ni brezna, surova ali dolgočasna, pe pa gladko tečeča in mehka, kar odgovarja značaju slovenske narodne pesmi. Zbirko najtopleje priporočamo.